Է. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,904 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902. ԴԵԿՏ. 25——7 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1903 — 8 ՇԵՒՎԱԼ 1320 —— 25 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎ" 1318 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

'بوزانتیون'
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان
محل اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومرو
دائرهٔ مخصوصه‌ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՍԵՂԱՆԱԽՈՐՀԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՑՈՂՈՒԱԾ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

ԻԶՄԻՐ—ԳԱՍԱԲԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ԳԻԾԵՐԸ

(Société ottomane du Chemin de fer de Smyrne—Cassaba et prolongement.)

Այս Երկաթուղիին սկզբնական արտօնութիւնը 1863ին տրուեցաւ Մր. Էտուարտ Բրայսի, որ զայն փոխանցեց անգլիական Ընկերութեան մը։ Արտօնութեան համաձայն էր Իզմիր—Գասաբա գիծը՝ 93 քիլօմէթր երկայնքով, որ սկսաւ բանիլ 1866ին։ 1872ին Ընկերութիւնն արտօնուեցաւ այս գիծը շարունակելու մինչև Ալաշէհիր 76 քիլօմէթր, բայց Կայս. Կառավարութիւնը կ'վերապահէր իրաւունքը՝ ըլլոր այս գիծերն իր հաշուոյն գնելու 1891 Մարտ 1/13էն առջին։ 1885ին, Ընկերութիւնը գումար մը փոխ առաւ Կառավարութենէն, որ փոխադարձաբար անոր յանձնեց Իզմիր-Գասաբա-Ալաշէհիր գծին շահագործումը, թողլով խառն հասոյթին 50 %ը շահագործման ծախքերուն համար, և միւս կէսն յատկացնելով յիշեալ փոխառութեան տոկոսին ու գլխավճարին։ Ի վերջոյ, 1888ին, Ընկերութիւնը Կառավարութեան հաշուոյն շինեց, քիլօմէթրն 125,000 Ֆր.ի, ճամբագիծ մը Մանիսայէ ի Սօմա, 92 քիլօմէթր երկայնութեամբ, և բանեցուց զայն, խառն հասոյթին 100ին 50ը վար դնելով բանեցնելու ծախքին համար, և միւս կէսն հաշուելով նոյն ճամբագծին շինութեան դրամագլխին, որուն համար 6 %ը տոկոս մը որոշուած էր, և 1% գլխավճար։ 1893ին Կառավարութիւնն ի գործ դրաւ գնումի իրաւունքը, և 1893 Փետր. 5/17 Թուակիր Կայս. Հրովարտակ մը Մ. Ժորժ Նակելմաքէրսի տուաւ 99 տարուան արտօնութիւն՝ բանեցնելու համար Իզմիր—Գասաբա—Ալաշէհիր երկաթուղին ու անոր ճամբագիծը, խառն հասոյթին 50 %ն իրեն վար դնելով ի հաշիւ շահագործումի ծախքերուն։ Միւս կէսն յատկացուելով տոկոսին ու գլխավճարին՝ Փոխառութեան մը որ հրապարակ հանուեցաւ պարտաթուղթերով, արդիւնքն յատկացուելով վճարելու Կառավարութեան ամէն տալիքներն առ անգլ. հին Ընկերութեան, և գնելու նոյն Ընկերութեան բոլոր շոգեկառքերը, մեքենաները, մթերքներն ու կահ կարասիները։ Անգլ. Ընկերութեան անդորրագիրը ձեռք բերուեցաւ վճարմամբ 1,434,000 Ստեռլինի կամ 35 միլիոն 850 հազար Ֆր.ի։ 1894ի սոյն Փոխառութեան պարտաթուղթերուն տարեկան վճարներուն համար պէտք էր 2,310,000 Ֆր., և Կառավարութիւնն յանձն առած էր բացը գոցել, եթէ տարբերութիւն մը յառաջ գար սոյն գումարին և գծին հասոյթներուն միջև.— Նոյն Հրովարտակը կ'արտօնէր զՄ. Նակելմաքէրս՝ 99 տարուան պայմանաժամով՝ շինելու և շահագործելու մայր—գծին մէկ ճիւղը՝ Ալաշէհիրէ Աֆիոն Գարահիսար, 252 քիլօմէթր երկայնքով, առ քիլօմէթր 830 Լիրայի և 76 զ.ի խառն հասոյթի երաշխաւորութեամբ մը։ Կառավարութիւնն այս երաշխաւորութեան համար, ինչպէս և հին գծին երաշխաւորութեան համար, յատկացուց Այտընի, Իզմիրի եւ Սարուխանի Սանճագներուն տասանորդները, որոց գանձումն յանձնուեցաւ Հանրային Պարտուց Վարչութեան։ Արտօնատէր Մ. Նակելմաքէրս իր բոլոր իրաւունքները փոխանցեց «Իզմիր—Գասաբայի Երկաթուղւոյն և յարակից գիծերուն Օսմանեան Ընկերութեան», որ կազմուեցաւ ի Բարիզ 1894 Յուլիս 16ին, և որուն կանոնագիրն Օսմ. Կայս. Կառավարութեան կողմէ վաւերացուեցաւ նոյն տարւոյ Յուլիս 14/26ին։ Գծին երկարաձգման աշխատութիւնք սկսան 1894ին, և աւարտեցան 1897 Դեկտ.ին, այն է՝ արտօնագրով նշանակուած պայմանաժամէն երկու տարի առաջ։

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ.— Անգլ. Ընկերութեան տեղն անցնող սոյն Ֆրանքական Ընկերութեան դրամագլուխն է 16 միլիոն Ֆր.՝ վերածուած 32,000 բաժնեթուղթի, հատն 500 Ֆր.նոց, ամբողջովին վճարուած։ 5,000 բաժնեթուղթ տրուած է արտօնատէրին՝ ի փոխարէն իր իրաւանց։ Ընկերութիւնը շրջաբերութեան հանեց (Ա.) 1894ին, 113,120 պարտաթուղթ 500 Ֆր.ի, այն է՝ 56,560,000 Ֆր.ի դրամագլուխ մը 4 % տարեկան տոկոսով, վճարելի կէս առ կէս Փետր. 1ին և Օգոս. 1ին, և մայր-գումարն 100 առ 100 հատուցանելի 99 տարուան մէջ՝ վիճակահանութեան միջոցով։ Ինչպէս ըսինք, այս պարտաթուղթերուն արդիւնքն յատկացուաւ անգլիական Ընկերութեան առնելիքը վճարելու։ Պարտաթուղթերուն տոկոսն ու գլխավճարն ապահովուած են հին գծին խառն հասոյթին կիսովը, պայմանաւ որ եթէ այս կէսը չհասնի 2,310,000 Ֆրնի, տարբերութիւնը պիտի առնուի երաշխաւորութիւն ցուցուած տասանորդներուն հասոյթէն։

(Բ.) –1895ին, սոյն նոր Ընկերութիւնն հանեց նաև 140,000 պարտաթուղթ 500 Ֆր.նոց, իբրև մասն 155,000 պարտաթուղթերու արտօնուած ստորագրութեան մը, շինելու համար մայր—գծին երկարաձգումն Ալաշէհիրէ Աֆիոն—Գարահիսար։ Այս պարտաթուղթեր ալ 100ին 4 տոկոս կ'բերեն, կէս առ կէս վճարելի Փետր. 1ին և Օգոս. 1ին, և մայր—գումարն 100ին 100ի հաշուով հատուցանելի է 95 տարին՝ վիճակահանութեան միջոցով։ Տոկոսն ու գլխավճարն ապահովուած են առ քիլօմէթր 830 լիրայի և 76 զրշ.ի երաշխաւորութեամբ զոր նշանակեցինք վերև։

ՇԱՀԵՐՈՒՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ.—Տարեկան զուտ շահէն կ'առնուի (Ա.) 5 % պահեստի գումարին համար։ (Բ.) Պէտք եղած գումարը բոլոր բաժնեթուղթերուն տալու համար 4 % տոկոս մը։ Զուտ հասոյթին մնացած մասը կ'բաշխուի հետեւեալ կերպով.—(Գ.) 100ին 15ը Վարչական Խորհրդոյ անդամներուն և 100ին 85ը բաժնետէրերուն՝ իբր բաժնեթուղթ։ Բաժնետիրաց Ընդհանուր Ժողովը կարող է ամէն տարի շահէն 100ին առաւել վար դնել՝ վիճակահանութեամբ որոշուելիք բաժիններուն մայր—գումարն հատուցանելու համար։ Վիճակահանութեամբ ելած և մայր—գումարը վճարուած բաժնեթուղթերը պիտի շարունակեն շահաբաժին ստանալ, բայց տոկոսի իրաւունք պիտի չունենան այլ ևս։

ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄ.—1895էն ի վեր սոյն Երկաթուղին հետեւեալ արդիւնքները տուաւ,—

(Ա.)—ՀԻՆ ԳԻԾԸ (ԻԶՄԻՐ—ԳԱՍԱԲԱ—ԱԼԱՇԷՀԻՐ)

ՏԱՐԻ	Խ. ՀԱՍՈՅԹ ԱՌ ՔԻԼՕՄ. Ֆր.	ՈՒՂԵՒՈՐՔ Հոգի	ՎԱՃԱՌՔ Թօն
95	11,942	1,536,033	157,365
96	12,251	1,471,601	158,707
97	13,592	1,394,391	184,534
98	13,858	1,465,135	169,476
99	13,775	1,513,144	175,617
900	13,728	1,648,490	189,091
901	15,442		

(Բ.)—ԱԼԱՇԷՀԻՐ—ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ

ՏԱՐԻ	Խ. ՀԱՍՈՅԹ ԱՌ ՔԻԼՕՄ. Ֆր.	ՈՒՂԵՒՈՐՔ Հոգի	ՎԱՃԱՌՔ Թօն
98	3,163	36,422	38,649
99	2,702	41,487	32,966
900	3,564	33,801	56,057
901	4,625		

Հասոյթի անբաւականութեան համար Կառավարութեան կողմէ վճարուած գումարներն հետեւեալներն են.—

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

ՏԱՐԻ	ՀԻՆ ԳԻԾ Լ. Օ.	ՆՈՐ ԳԻԾ Լ. Օ.	ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ Լ. Օ.
95	31,763	—	31,763
96	29,810	—	29,810
97	21,678	36,563	58,241
98	20,098	173,821	193,919
99	20,727	178,106	198,833
900	21,091	169,238	190,329

ԶՈՒՏ ՇԱՀԵՐՆ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

ՏԱՐԻ	ԶՈՒՏ ՇԱՀԵՐԸ Ֆր.	ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ 100ին
95	170,446	—
96	283,748	—
97	438,297	2
98	680,758	4
99	675,022	4
900	860,390	4½

Ընկերութեան տարին կ'հաշուուի Յունուար 1էն Դեկտ. 31։ Ընդհանուր Ժողովը կ'գումարուի տարւոյն առաջին վեց ամիսներուն մէջ։ Անդամակցելու համար առ նուազն 20 բաժնեթուղթ պէտք է ունենալ։ Վարչական Խորհուրդը կ'բաղկանայ 5էն 12 անդամէ, որոց իւրաքանչիւրը պէտք է 50 բաժին տէր ըլլայ, զոր ձեռքէ չհանէ պաշտօնավարութեան բովանդակ տեւողութեան միջոցին։ Հիմա Վարչական Խորհրդին անդամներն են.— Բ. Նավիլ, Նախագահ. Ժ. Օպուանօ, Դեր-Նախագահ ի Կ. Պոլիս, Քօմանտան Լ. Պէրժէ, Դեր-Նախագահ ի Կ. Պոլիս, Ռօպէր Ալլարդինի, Բօլ Պուրլօն տը Սարդի, Վահմ. Օ. Համար պէյ, Իւպէռ Հէրնօթ, Վ. Վ. Լանտէր, Է. Հիւկնէն, Ժորժ Նակելմաքէրս, Ալեքսանտր Բանճիրի պէյ, Տքդ. Ք. Զանտէր։— Հաշուեքննիչներն են Ա. Ժոս և Մ. Բերբինեանի։ Տնօրէնն է Շ. Բօքառ։

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒՆ ՄԻՋԻՆ ԳԻՆԸ

ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ	ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹՔ 1894ի Ֆր.	ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹՔ 1895ի Ֆր.
1895	424	371
1896	393	334
1897	410	339
1898	432	359
1899	431	367
1900	417	358
1901	410.50	354

Իսկ Բաժնեթուղթերն հրապարակի վրայ չեն։ Սակարանի մէջ անոնց վրայ առուծախ չըլլար։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԺԱՆՏԱՏԵՆԴԻՆ ՇԻՃՈՒԿԸ

Դահիրէ գումարուած Բժշկական Համաժողովը լսեց կարեւոր տեղեկագիր մը Բրոֆ. Շանդմէյի կողմէ՝ հակաժանտատենդային շիճուկով ժանտատենդի (Բէֆօ) բուժման վրայ։ Մ. Շանդմէս անցեալ տարի ծանօթացուցած էր մեզ իր շիճուկին պատրաստութեան եղանակն և այն առաջին արդիւնքները զոր ստացած էր անկէ։ Այս արդիւնքները քանի մը հարիւր հիւանդի վրայէ ստացուած էին, և 6 % մահ պատահած էր, որով՝ փորձի այս անբաւականութեան առջեւ՝ Հիւանդանոցներու Ընկերութեան բժիշկները քիչ մը վարանք ու տարակոյս ցոյց տուին։ Բայց դարման մը որով 94 % բուժում ձեռք կը բերուի, արհամարհելի բան մը չէ։ Բայց վարակիչ հիւանդութեանց մէջ, պէտք է ինկատի առնել «յաջող շարք» կոչուածը, և 100 ժանտատենդէ վարակուողներէն միայն վեցին մահը, թէև ամփոփական բան մը չըլլայ, բայց անկարելի ալ չէ։ Այս անգամ Մ. Շանդմէս մեզ կ'բերէ վիճակացոյց մը իր ձեռքով խնամուած 507 վարակեալներու, որոցմէ 30ը միայն մեռած են, այսինքն հարիւրին վեցէն ալ պակաս։ Բժշկուածներու համեմատութիւնն անփոփոխ կ'մնայ ուրեմն, թէեւ հիւանդներու թիւը կ'հնգապատկուի, և «յաջող շարք»ի փաստը՝ դարմանական փորձի դաշտին տարածութեան առջեւ տեղի կուտայ։ Իրաւունք ունինք ժանտատենդի բուժման այս նոր եղանակին վրայ յոյս տածելու։

∴ Ինչ բանի մէջ կ'կայանայ այդ։ Մ. Շանդմէսի հակաժանտատենդային շիճուկը կ'ստացուի այն միեւնոյն եղանակներով, որով կ'ստանանք հակակեղծմաշկային շիճուկը։ Ասիկա այն շիճուկն է որ կ'առնուի ժանտատենդային մանրէին ժահրին հետզհետէ աւելի զօրաւոր չափերու ներարկմամբ ախտազերծ (immunisé) կացուցուած ձիէն։ Բայց ասոր պատրաստութիւնն հակակեղծմաշկային շիճուկին պատրաստութենէն ալ աւելի դժուար է։

Գործօն շիճուկ մը առնելու համար ձիերուն ախտազերծումը 1896ին սկսած է։ Պատուաստային չափերուն աստիճանաւորումն առ մենամեծ զգուշութեամբ պէտք է կատարել։ Եթէ արագութեամբ կատարուի և շուտով անցնուի տկար չափէն աւելի զօրաւոր չափը, ձին կ'մեռնի։ Այս բանը շատ անգամ պատահած է նաև Մ. Շանդմէսի։ Շատ ժամանակ անցնելէ և շատ մը գայթումներէ վերջ միայն կարելի եղած է պատուաստել անասունները և առնել անոնց շիճուկները, այնպէս որ ժանտատենդէ վարակեալ մարդուն մարմին տակ ներարկուելէ ետքը՝ գործօն տարր մ'ըլլան պաշտպանութեան և ժանտատենդային ժահրին բնաջինջ ըլլալուն։ Ախտազերծելու ձիուն այս շիճուկը կ'ներարկէ Մ. Շանդմէս նախապաշտպանողական մարմին տակ, տասներկու խորանարդ սանդիմէթր քանակութեամբ, եթէ ենթական զօրաւոր չափահաս մ'է։ Ներարկումէն վերջ ոչինչ կ'պատահի, հազիւ թէ քիչ մը ջերմ կուգայ, բայց յետոյ ուժ կամ տասն օրուան մէջ տաքութիւնը կ'իջնէ հետզհետէ։ Եթէ մինչև այս ատեն ջերմը կատարելապէս չանհետի, և աւելի բարձրանայ, ուրեմն ըսել է թէ ներարկուած շիճուկը մեծ մասամբ դուրս վազած է, հետեւաբար պէտք է՝ մեկնարկներու նոր անձնմ արգիլելու համար՝ երկրորդ ներարկում մը կատարել 5—10 սանդ. խորանարդ չափով, ջերմին սաստկութեանը համեմատ։ Այս երկրորդ ներարկումը քանի մը ժամէն թեթև հակազդեցութիւն մը յառաջ կ'բերէ, որմէ վերջ հետզհետէ ալ տաքութիւնը կ'իջնէ կատարելապէս։ Ինչպէս կեղծմաշկի ատեն, անանկ ալ հոս, ո՛րքան շուտ ըլլան ներարկումները, ա՛յնքան աւելի կ'ըլլան ստացուած արդիւնքները։ Արդիւնքներն աւելի որոշ կ'ըլլան, երբ հիւանդութեան ծագած առաջին 5 կամ 6 օրերուն մէջ ըլլան ներարկումները։ Պէտք է աւելցնել նաև որ այս ներարկումներն ընելով հանդերձ պէտք չէ զանց ընել սովորական պաղ լոգանքները։ Ընդհակառակն, Մ. Շանդմէս կ'պնդէ լոգանքի պէտքին վրայ, որպէս զի շիճուկն կարենայ օգտակար ըլլալ վստահաբար։ Եւ ա՛ս է արդէն գլխաւոր տարբերութիւններէն մէկը, որ եղած է նոր դրութեան հեղինակին։ «Բայց, ըսած են իրեն, եթէ միեւնոյն ժամանակ թէ՛ շիճուկ և լոգանք կ'գործածէք, ուրեմն ինչպէս պիտի կրնաք ըսել թէ առողջումը ո՛րն է բուժիչ յատկութիւն ունեցողը։» Առ այս կ'պատասխանէ Մ. Շանդմէս, նախ՝ որ հիւանդը լոգանք ընէ կամ ոչ, տաքութեան աստիճանը կ'իջնէ ներարկումին եղած օրէն։ Բայց աւելի արագ կ'իջնէ, երբ լոգանք ընէ, և ասո՛ր համար արդէն պէտք է որ լոգանքը զանց չառնուի։ Երկրորդ, Մ. Շանդմէս 1901 Ապրիլէն մինչև 1902 Դեկտեմբեր Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ ժանտատենդէ մեռնողներու թիւին դէմ կ'դնէ իր դարմանատան մէջ մեռնողներուն թիւը։ Կանոնաւորաբար պաղ լոգանքով դարմանուող 1192 հիւանդներէն 286ը մեռած են, այսինքն 20 %։ Մ. Շանդմէսի ձեռքով դարմանուած 179 ժանտատենդաւորներէն 4ը միայն մեռած են, այսինքն 4 %էն ալ պակաս։ 20էն և 4էն միջև եղած այս տարբերութիւնը պէտք է վերագրել ուրեմն դարմանման նոր եղանակին։ Այս արդիւնքը պիտի գոհացնէր ամէնէն դժուարահաճներն անգամ, եթէ վերջնական ըլլար։ Նո՛յն ինքն Մ. Շանդմէս ալ, որ խղճամիտ անձ մ'է, վերջնական չի նկատեր զայն և շահած չի նկատեր իր դատը։ Կ'ուզէ որ հազարաւորներու վրայ ըլլայ փորձն և տարիներ անցնին, որպէս զի վերջապէս հաստատուի իր դրութեան օգտակարութիւնը։ Խնդիրը սա՛ է թէ շիճուկն ի՛նչ արդիւնք պիտի տայ երբ 2–3000 հոգիի վրայ փորձուի, ո՛չ թէ Մ. Շանդմէսի, այլ ուրիշներու ձեռքով։ Արդէն՝ աղէկ արդիւնք մը չեն տուած Դուլոնի Սէն-Մանտրէն հիւանդանոցին բժիշկներուն ձեռքով դարմանուածները, 152էն 13ը մեռած են, այսինքն 9 %ը, որով՝ համեմատութիւնը 9—20ի կ'բարձրանայ, փոխանակ 4—20ի։ Եթէ հակակեղծմաշկային շիճուկն ա՛յնքան շուտ ընդունուեցաւ բժշկական աշխարհէն, պատճառը սա՛ էր որ դիւրին էր աչօք բացօք հաստատել կոկորդին սուտ թաղանդներուն վրայ յառաջ բերած արդիւնքն և յետոյ՝ ասկից անկից Ֆրանսայէ, Ճափոնէ, Ամերիկայէ, են. եկած վիճակացոյցերը համաձայն էին յետ ներարկման և նախ քան ներարկումը պատահած մահերու թիւին վրայ։ Դժբախտաբար նոյն բանը չէ նաև ժանտատենդին համար, որ երկար ու կնճռոտ հիւանդութիւն մ'է և որոշ տեւողութիւն մը չ'ունի։ Շիճուկը չի կարճեցներ հիւանդութեան տեւողութիւնը։ Կնճռոտութիւններն ալ չի հեռացներ, և որ աւելի ծանր է՝ աղիքի ծակումը չարգիլեր։ Գալով մահերուն, 10-20-30 %ին միջև կ'տարուբերի՝ նայելով համաճարակին և դարմանումի եղանակին։ Պաղ լոգանքի կուսակիցները 6—7 % ցոյց կուտան։ Պրանտ, կանոնաւոր պաղ լոգանքի հնարիչը, կ'կարծէ որ եթէ շատ կանուխէն սկսուի, հիւանդութեան առաջին օրերէն իսկ, պաղ լոգանքով եղած դարմանումներուն ատեն հազիւ 3 % մահ կը պատահի։

Կ'տեսնուի թէ շիճուկին հակառակորդներն ալ փաստեր ունին։ Դեռ որոշապէս չենք գիտեր թէ որեւէ ժանտատենդի յաջող դարման մ'ունինք։ ՏՔԴ. ՕՔՍ

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԵՒ ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ

Բաւական ժամանակէ ի վեր մեր կրթական շրջանակներուն մէջ բուռն ձգտում մը կ'տեսնուի Թուրքերէնի ամէն ուսուցչէ և ուսանողէ պահանջել բուռն արաբերէնի և պարսկերէնի ծանօթութիւն. բայց թէ ինչո՞ւ, չկայ բանաւոր պատասխան մը։ Մեք կ'ցաւինք որ այս տարապայման պահանջման երեսէն մեր ուսուցիչներէն և ուսանողներէն շատերը զրկանաց կ'մատնուին։ Արդ, փափաքելի է որ մեր կրթական վարիչներէն անոնք որ չեն գիտեր, այլ ևս գիտնան թէ օսմաներէնի լաւագոյն ուսուցման համար զուտ պարսկերէնի և արաբերէնի ուսուցումը կարեւոր չէ, և թէ ա՛ն որ սոյն լեզուներն իւրացնել կ'ձգնի մի միայն օսմաներէնը զօրացնելու համար, կը սխալի։ Այս ըսելովս թերեւս ընթերցողը կարծէ թէ այս տողերը գրողն անծանօթ է սոյն երկու լեզուաց, ո՛չ, ընդհակառակն ինքն ալ իր պատանեկութեանը բաւական տարիներ վատնած է զայնս իւրացնելու համար և սա՛ սոսկ հետաքրքրութենէ դրդեալ։

Մեր մէջ շատ մը նշանաւոր գլուխներ իսկ կ'զարմանան, երբ կ'ըսենք թէ օսմաներէնի համար պէտք եղածը միմիայն բուն պարսկերէնէ և արաբերէնէ առնուած սահմանափակ ինչ ինչ կանոններ են, որոցմէ աւելին միշտ աւելորդ է, կամ թէ արդիւնաւոր, երբ ուսանողը մտադիր է օր մը Արաբիա կամ Պարսկաստան ուղեւորիլ, կամ եթէ այս ալ չէ, գէթ սիրահար մ'է սոյն լեզուաց։

Կրնայ առարկուիլ թէ պետական համալսարաններէ ոմանց մէջ քննութեան համար սոյն երկու լեզուներն ալ կ'պահանջուին, լա՛ւ, մեր վարժարանաց աշակերտներէն հարիւրէն քանի՞ն պահանջ ունի սոյն վարժարանները մտնելու։ Կ'արժէ՞ որ հարիւրին երեք կամ չորսին համար ամենքն համահաւասար կերպով բռնադատուին զայնս ուսանելու։ Միթէ կարելի չէ՞ որ այդ երեք կամ չորսը մասնաւոր դասեր առնելով իրենց պէտքը գոհացնեն։

Մեք կ'ըսենք թէ առանց սոյն լեզուաց ալ կարելի է օսմաներէնի տիրանալ, քանի որ շատ ու շատ տեսած ենք նշանաւոր Թուրք գրագէտներ որք բուն արաբերէնի և պարսկերէնի գիտակ չըլլալով հանդերձ շատ քաջ կ'խմբագրեն, թէ ասոր հակառակը կան շատեր ալ որք տարիներով կ'աշխատին սոյն երկու լեզուաց և չեն կարողանար գոհացուցիչ կերպով դոյզն խմբագրութիւն մ'ընել։ Ո՛չ ապաքէն մեր մէջ ալ կան շատ մը լաւ գաղղիերէն և անգլիերէն գրողներ, որք այդ լեզուաց մայր լեզուին, այն է՝ լատիներէնի բնաւ տեղեակ չեն, մինչև իսկ լաւ աշխարհաբար գրողներ որք գրաբարի մթնոլորտէն ընդ միշտ խոյս տուած են։

Արդ, քանի որ օսմաներէնը շատոնց ի վեր կազմակերպուած և մինչև իսկ կարող ենք ըսել թէ իր կատարելութեան հասած է, և թէ ցարդ ի լոյս ընծայուած են Օսմ. քերականութիւններ և բառագրքեր, որք ամէն գաղտնիք կ'պարզեն, ուրեմն երբ Ազգին բազում աշխատած և ըստ չափու կարողութեան բաւական կարող սանտր հասուցած մէկը կ'բաղձամ որ մեր կրթական վարիչք չպնդեն սոյն երկու լեզուաց վրայ կամ Կազմական Կանոնագրի այն մասերուն վրայ որք պարսկերէնն ու արաբերէնը պարտաւորիչ ըրած են. ցարդ հրապարակաւ չէ խօսուած այս նիւթին վրայ, կ'արժէ որ ուղղուի այս սխալ հաշիւը։

Մ. ԱՐԻԿԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ՆՈՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մահուան ամէնէն աւելի ենթակայ եղողներն են դժբախտ մանուկները։ Ասիկա խիստ մեծ աղէտ մ'է, որուն դէմ Եւրոպայի մէջ, շարունակ և բուռն ճիգերով կ'մաքառին։ Մանուկներու մահուան թիւը նուազեցնելը մարդկութեան աճումին բուռն միջոցը նկատած և այս գործն իրենց լուրջ հոգածութեան արժանի առարկայ մ'ըրած են։

Մանուկներու դիւրաբեկ կեանքին երկարումը ամէնէն աւելի կախում ունի անոնց տրուած սնունդէն ու զանոնք սնուցանելու եղանակէն։ Արեւմուտքի մէջ բոլոր բժշկաց ուշադրութիւնն այս կէտին վրայ դարձած է, և այս չարիքին առաջքն առնելու ամէնէն գործնական միջոցը կ'նկատեն մանկանց առողջապահութեան կանոնները, սնունդի և դիեցման անհրաժեշտ գիտելիքները մեկնել, պարզել և մայրերու մէջ ընդհանրացնել։

Մինչեւ ցարդ այս մասին շատ մը հրատարակութիւններ եղած են, բայց մայրերու անհասկնալի ըլլալուն համար օգուտ մը չէ տեսնուած։ Մանուկներու դիեցման ու առողջապահութեան գիտութիւնը տարածելու համար որոշուեցաւ Բարիզի աղջկանց կրթարաններուն մէջ մասնաւոր դասեր աւանդել բարձրագոյն կարգի աշակերտուհեաց և նախկին ընթացաւարտներու։ Այս դասախօսութիւնն սկսաւ քանի մ'օր առաջ, Բարիզի աղջկանց վարժարանի մը մէջ, ի ներկայութեան Բարիզի Գիտութեանց Ակադեմիոյ քարտուղարին, բժշկական մարմնոյն և ուսուցչաց։ Գաղղիացի գիտուն մանկաբոյժ մը՝ Տոքդ. Բինտօ, պարզ, դիւրըմբռնելի ոճով, աղջկանց մայրերուն պարզեց դիեցման եղանակը. բացատրեց թէ օրը քանի՛ անգամ և ո՛րչափ ժամանակ պէտք է կաթ տալ մանուկներուն։ Գոնէ, ըսաւ, առնուազն 12 ամիս, և առ առաւելն 15 ամիս, իսկ օրը 7—10 անգամ կաթ տալու է տղուն. ընդունեց թէ կրնայ ըլլալ որ տղեկը գոհ չմնար և կուլայ. բայց դարձեալ բնաւ պէտք չէ տղէկ աւելի կաթ տալ։ Տղուն առողջութեան մեծ վնաս է կաթ տալով քնացնել ու ձայնը կտրել, խիստ վնասակար է նաեւ ամառուան չորս տաք ամիսներուն, Յունիս, Յուլիս, Օգոստոս ու Սեպտեմբեր՝ տղան կաթէ կտրել։ Ասոնք տղաքներուն դիեցման են նախնական և անհրաժեշտ կանոնը։ Բժիշկ դասախօսը

ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ (50)

ՆԱՒԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

—Աչք մը պտտ[ցուցի] դաշնագրին վրայ, շարունակեց Մր. Ֆէլբս, և սկսայ ընդօրինակութեան։ Երկար պաշտօնագիր մ'էր, ֆրանսերէն գրուած, որ կ'պարունակէր 36 անջատ յօդուածներ։ Կրցածիս չափ շուտով ընդօրինակեցի, բայց ժամ իննին հազիւ ինն յօդուածներ օրինակած էի։ Ա՛լ յոյս կտրեցի կառախմբին հասնելու։ Վրաս թմրութիւն եկաւ ըրած ճաշէս ու նաև երկար օրուան մը աշխատութենէն։ Գաւաթ մը խահուէն պայծառութիւն պիտի տար ուղեղիս։ Ամէն գիշեր սպասաւոր մը կ'կենայ սանդուղին ստորոտը գտնուած փոքր խցիկի մը մէջ և սովորութիւն ունի խահուէ եփել ո՛ և է պաշտօնատարի որ աշխատութեան վրայ ըլլայ անժամանակ։ Զանգակը զարկի այդ պաշտօնեան կանչելու համար։ Զարմանքով տեսայ որ եկողը կին մ'էր լայն, կոշտ դէմքով և տարիքոտ կին մը, որ գոգնոց կապած էր։ Ըսաւ թէ սպասաւորին կինն է։ Հրամայեցի խահուէ մը բերել ինծի։ Երկու յօդուած ևս գրեցի և աւելի քան ոչ երբեք թմրութիւն զգալով ոտք ելայ և սենեկին մէջ վեր վար պտտեցայ սրունքներս բանալու համար։ Խահուէս տակաւին չեկաւ։ Զարմացայ թէ ի՛նչ կրնար ըլլալ այս յապաղման պատճառը։ Դուռը բանալով, դուրս ելայ պատճառն հասկնալու համար։ Նեղ ու մթին անցք մը կար որ աշխատած սենեակէս կ'սկսէր և անկէ դուրս ելնելու միակ ճամբան էր։ Կ'վերջանար կոր սանդուղով մը, և խորը, անցքին մէջ էր սպասաւորին խցիկը։ Սանդուղին կիսուն, կար պզտիկ անդաստակ մը, ուրիշ անցքով մը, աջ անկիւնին մէջ։ Այս երկրորդ անցքը, փոքրիկ սանդուղի մը միջոցաւ կ'հանէ կողմնակի դուռ մը, զոր ծառաները կ'գործածեն, նաև կարճ անցք մը, Չարլս Սդրիդի ճամբով եկող քարտուղարներուն համար։ Հոս քարտէս մը կայ, որով կրնաք աւելի ճիշդ գաղափար մը կազմել տեղւոյն վրայ։

—Շնորհակալ եմ, ըսաւ Շէրլօք Հօլմս։ Կարծեմ թէ այս քարտէսով աւելի աղէկ կրնամ հասկնալ ձեր բացատրութիւնը։

—Սա կէտին աղէկ ուշադրութիւն ըրէք, շատ կարեւոր է։ Սանդուղներէն իջայ և անդաստակին մէջ տեսայ որ սպասաւորը խորունկ քունով մը կ'ննջէր իր խցիկին մէջ և խահուէին ամանը կատաղօրէն կ'եռար, եփեփելի կանթեղին վրայ։ Ջուրը կ'ցայտէր տախտակամածին վրայ։ Ձեռքս մարդուն ուսին վրայ դրի և ցնցեցի։ Տակաւին խորունկ կ'քնանար, երբ անոր գլխին վրայ գտնուած զանգակը հնչեց ուժգնապէս, և մարդը ցատկեց ելաւ։—Մր. Ֆէլբս, ըսաւ երեսս նայելով շփոթութեամբ։

—Վար իջայ տեսնելու համար թէ խահուէս պատրաստ էր, ըսի։

—Ջուրը վրան դրած էի երբ քունս եկաւ։

Սպասաւորն երեսս նայեցաւ և յետոյ աչքը դարձուց զանգակին, որ տակաւին կ'հնչէր։ Մարդուն դէմքին վրայ յարաճուն զարմանք մը նկարուած էր։—Բանի ճան որ դուք հոս էք, ուրեմն ո՞վ է զանգակը զարնողը, հարցուց։

—Զանգա՞կը, ըսի։ Ի՞նչ զանգակ է ան։

—Ձեր աշխատած սենեկին զանգակն է։

Կարծես թէ պաղ ձեռք մը ծանրացաւ սրտիս վրայ։ Ըսել է որ մէկը կ'գտնուէր այս սենեկին մէջ ուր, գրասեղանի մը վրայ, կ'կենար թանկագին դաշնագիրը։ Կատաղաբար ելայ սանդուղներէն և անցայ նրբանցքէն, ուր մարդ չկար, Մր. Հօլմս։ Սենեակն ալ մարդ չկար։ Ամէն բան ճշտիւ այն վիճակին մէջ էր ուր ձգած էի, բաց ի իմ պահպանութեանս յանձնուած դաշնագրէն որ գողցուած էր սեղանին վրայէն։ Ընդօրինակութիւնն հոն էր, բայց բնագիրը չկար։

Հօլմս շտկուեցաւ աթոռին վրայ և ձեռքերը շփեց։—Անդրեմ, ի՞նչ ըրիք այն ատեն, մրմռաց։

—Անմիջապէս համոզուեցայ որ գողը կողմնակի դռնէն եկած և սանդուղներէն ելած էր։ Անշուշտ դէմս պիտի ելնէր եթէ միւս ճամբէն եկած ըլլար։

—Համոզուա՞ծ էք թէ սենեկին կամ քիչ մ'առաջ ձեր նկարագրած մութ անցքին մէջ պահուըտած չէր։

—Բացարձակապէս անկարելի է։ Մուկ մը իսկ չի կրնար պահուըտիլ ո՛չ սենեկին ո՛չ անցքին մէջ։ Պահուըտելու տեղ չկայ։

—Շնորհակալ եմ։ Հաճեցէք շարունակել։

Սպասաւորը, երեսիս տժգունութենէն հասկնալով որ վախնալու բան մը կար, ետեւէս եկաւ։ Երկուքս ալ վազեցինք Չարլս Սդրիդ տանող սանդուղը։ Դուռը գոց էր բայց կղպուած չէր։ Բացինք և դուրս նետուեցանք։ Կ'րնամ որոշապէս յիշել որ մօտակայ եկեղեցիին ժամացոյցն երեք հարուած զարկաւ։ Տասնին քառորդ կար։

—Ասիկա շատ կարեւոր է, ըսաւ Հօլմս և շապիկին թեզանիքին վրայ նօթագրեց։

—Գիշերը շատ մութ էր, և բարակ անձրև մը կուգար։ Չարլս Սդրիդի մէջ մարդ մարդասանք չկար, բայց փողոցին ծայրը, Ուայդհօլի մէջ, ըստ սովորականին, շարժ կ'ըլլար։ Սալայատակէն վազելով գացինք, գլխաբաց, և անկիւն մը տեսանք ոստիկան մը որ պահակ կ'սպասէր։—Գողութիւն մը գործուեցաւ, ըսի։ Խիստ կարեւոր թուղթ մը գողցուեցաւ Փօրին Օֆիսէն։ Մէկն անցա՞ւ այս կողմէն։

—Քառորդ ժամ մ'է որ հոս կեցած եմ, Տէր, ըսաւ ոստիկանը, և այդ միջոցին մէկ հոգի միայն անցաւ, կին մը, բարձրահասակ և տարիքոտ, որ շալ մ'առած էր վրան։

—Ա՛հ, կինս է, պոռաց սպասաւորը։ Ուրիշ մարդ չանցա՞ւ։

—Ո՛չ։

—Ըսել է որ գողը միւս ճամբէն գացած է, ըսաւ ընկերս, թեզանիքս քաշելով։

Բայց համոզուած չէի և զիս միւս ճամբէն տանելու համար ըրած փորձերը կասկածներս արթնցուցին։—Ո՞ր ճամբէն գնաց կինը, հարցուցի ոստիկանին։

—Չեմ գիտեր։ Անոր անցնիլը տեսայ, բայց մասնաւոր պատճառ մը չունէի հսկելու։ Աճապարանքի մէջ կ'երեւար։

—Ո՞րչափ առաջ էր։

—Քանի մը վայրկեան առաջ։

—Ձեր ժամանակը պարապը կ'անցընէք, Տէր։ Ամէն վայրկեան կարեւոր է հիմա, պոռաց սպասաւորը։ Հաւատացէք որ իմ ծերունի կինս մաս չունի այս գործին մէջ։ Եկէք փողոցին միւս կողմն երթանք։ Լա՛ւ, եթէ դուք չէք գար, ես կ'երթամ, ըսաւ և սկսաւ հակառակ ուղղութեամբ վազել։

Բայց վայրկեան մը հասայ և թեւէն բռնեցի։—Ո՞ւր կ'բնակիք, ըսի։

—Թիւ 15, Իվի Լէյն, Պրիքսդըն, պատասխանեց։ Բայց սխալ հետքի մը ետեւէն մի՛ երթաք, Մր. Ֆէլբս։ Եկէք փողոցին միւս կողմն երթանք և տեսնենք թէ բան մը կրնա՞նք իմանալ։

Իր խորհուրդին հետեւելով վնաս մը չէր ըլլար։ Ոստիկանին հետ աճապարանքով դէպ ի փողոցին միւս կողմը գացինք, բայց տեսանք որ ամէն մարդ առատառօրով զբաղած էր։ Շատեր կ'երթային կուգային։

ՍԸՐ Ա. ՔՕՆԸՆ ՏՕՅԼ

Թրգմ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Աթէնքի նախագահ, Սելանիկցի Օսման Սալիք էֆ.՝ Քէօբրիւլիի նախագահ Աթէնք ընդհ. դատախազի օգնական, Սկիւտարցի Րասիմ էֆ.՝ Գոզովայի նախագահ Աթէնքի անդամ, և փաստաբան Համբարձում էֆ.՝ Վերաքննիչ Աթէնքի անդամ։

—Սելանիկի երեսփոխներէն յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, Սելանիկի մէջ կառուցանելիք նոր ձևով զօրանոցին շինութեան վրայ հսկելու համար։

—Կայսերական Բ. Զօրաբանակին կեդրոնը գտնուած Թնդանօթներու մթերանոցը պիտի նորոգուի 13,900 ղրշ.ի ծախքով։

—Շքոտրայի պաշտօնեաները կ'ծանուցանեն թէ Շքոտրայի մէջ իսլամ և ոչ-իսլամ բոլոր բնակիչք կատարեալ անդորրութեամբ կ'ապրին, և զէնք ու բիր կրելու պէս կարգ մը պարսաւելի սովորութիւններ ի բաց թողած են։

—Սելանիկէ Դեկտ. 18 թուով Աթէնքի լրագրոց կ'ծանուցուի թէ Սելանիկի և Սէրէզի մէջ վարչային բարենորոգմանց գործադրութենէն զատ, ուրիշ որ և է խնդիր չկայ, և երեք ամիսէ ի վեր կարգապահութիւնն ու անդորրութիւնը կատարեալ են։ Կարգ մը չարագործներու աւազակային արարքներէն յառաջ եկած վիճակն երեք օր միայն տեւած, և Օսմ. իշխանութեանց ձեռք առած կարգապահական միջոցներուն շնորհիւ, անդորրութիւնը վերահաստատուած, աւազակներուն հետքն անգամ չէ մնացած, և խռովարարներուն կողմէ ժողովուրդին բաշխուած զէնքերն ալ ետ առնուած են։

—Րումէլիի նահանգներու վարչային բարենորոգմանց Հակակշիռ Յանձնաժողովն երէկ ևս գումարուեցաւ Ֆէրիտ փաշայի նախագահութեամբ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ և հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան վրայ երրորդ յարկ մը պիտի շինուի 138,200 ղշ.ի ծախքով։ Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, նոյն պաշտօնատան մասնագէտներէն յանձնաժողով մը պիտի հսկէ շինութեանց վրայ։

ԻՍԼԱՄ ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ.—Խրիմի իսլամ բնակիչներէն 150 գաղթականք երէկ ռուսական շոգենաւով Պոլիս հասան։

ԳՈՆԵԱՅԻ նորընտիր կուսակալ Թէվֆիք պէյ նախընթաց օր Կայսերական Պալատ երթալով, իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց, և երէկ առաւօտ Անատոլուի երկաթուղիով իր պաշտօնատեղին ուղևորեցաւ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ Վերատեսուչ Նազիֆ փաշա, անձնական տկարութեան պատճառաւ, երէկ չկրցաւ իր պաշտօնատեղին երթալ։

ԳՈՆԵԱՅԻ և Խիւտավէնտիկեարի նահանգներուն մէջ գտնուած հանքային ջուրերը քննելու համար, Համիտիէ Մանկանց Հիւանդանոցին բժիշկ հազարապետ Ֆուատ պէյ, Կայսերական Իրատէով, նոյն նահանգները պիտի երթայ։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔԵՐԸ.— Նորէն կը ծանուցուի հասարակութեան թէ վերջին որոշման համաձայն, Պոլսոյ և շրջակայից մինչև 1317 տարւոյ Դեկտ.ի վերջին անվճար կալուածատուրքերը, կէսն հնչուն դրամով ու կէսն ալ Սէրկիով և Քուբոնով պիտի գանձուին, որո՛ւ անուամբ որ ըլլան. իսկ Յնվր. 1էն մինչև Փետր.ի վերջը, 40 % Սէրկիով և Քուբոնով և 60 % հնչուն դրամով։ Արդ, որովհետև առաջին պայմանաժամին լրանալուն քիչ ժամանակ մնացած է, կալուածատէրները, այն որոշումէն օգտուելու համար, պարտին փութով Ելմտական նախարարութեան դիմել և իրենց պարտքը վճարել։

ԹՈՒՂԹԻ ՓԱՅՏԷ ԽՄՈՐ.— Նէմիզատէ Թահսին փաշա ձեռնհաս պաշտօնատանէն 25 տարուան մենաշնորհ խնդրած է Քասթէմունիի նահանգին մէջ գործարան մը հաստատելու, փայտէ թուղթ շինելու յատուկ խմոր պատրաստելու համար, հարկ եղած փայտը պետական անտառներէն ձրի կտրելու պայմանաւ։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Մնդեան Տօնին առթիւ, Վեհ. Կայսրը բարեհաճեցաւ 100 ոսկի շնորհել Յունաց Պատրիարքարանի։ Կայս. Անձ. Գանձուն նախարար Վսեմ. Սագըզ Յովհաննէս էֆ. երէկ Կայսերական նուէրը ղրկեց նոյն Պատրիարքարանը։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանն երէկ ևս Արտաքին գործոց նախարարին այցելութեան երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

ԳԻՆԵՏՈՒՆՆԵՐԸ Կ'ԳՈՑՈՒԻՆ.—Ալիւմուդ ըսելով թէ Պոլըզ—Բազարի գինետուններէն երեքը, յանձնարարի պակասութեան պատճառաւ, երեք գոցուած են, կ'մաղթէ որ Պոլսոյ բոլոր գինետուններն գոցուին և ժողովուրդն ալ ազատի գինովութեան փորձանքէն, որ թէ՛ կրօնքին և թէ առողջութեան կ'վնասէ։

—2 օրէ ի վեր ձերբակալուած գինովներուն թիւը պակսած է։

ՄՈՒՏԱՆԻԱՅԻ մաքսատան մթերանոցները ջուր կոխելով, չորցրի պարկերն և ուրիշ իրեղէններ թրջեր են։ Տեղւոյն մաքսատան Տնօրէնութիւնը Մաքսային Վարչութեան ուշադրութիւնն հրաւիրեր է նոյն մթերանոցը նորոգելու հարկին վրայ։

ԹՌՉՆԱԿԵՐ.— Ռոստոֆոյէ կ'գրեն մեզ.—«Անցէ առաջ ըսած էինք թէ Թռչնակերին գինն զգալի և անօրինակ բարձրացում մը կրնայ ունենալ, եթէ Լա Բլաթայի (Հարաւային Ամերիկա) թռչնակերն առատ չըլլայ։ Այժմ հաստատուած է թէ Լա Բլաթայի թռչնակերը, թէպէտ որակով Ռոստոֆոյի թռչնակերին հետ չի կրնար մրցիլ, այս տարի քանակով շատ պակաս է, որով գինն հետզհետէ կ'բարձրանայ, մինչ որ այժմ Պոլսոյ քիլէն կէս Օսմ. ոսկւոյ բարձրացած է և չափէն աւելի մեծ կ'ըլլայ։ Ապրանք ունեցողները չեն ուզեր ձեռքէ հանել, և մտադիր ապագային մէջ կրկին գին ունենալուն մեծ հաւանականութիւն կայ։ Այս տարի հոս ալ առատ չէր այդ բերքը, ամէնը բաւական ապրանք կայ վաճառականներուն ձեռքը, և ուրախալի է որ Հայ վաճառականներուն ձեռքն ալ կ'գտնուի այդ օրինեալ ապրանքէն։»

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ Ընկերութիւնք, 1902 տարեկիզմներին, մայրաքաղաքիս մէջ 49,000 անգլ. ոսկի տուժած են, մինչդեռ 1901ին 57,550, և 1900ին 36,550 ոսկի տուժած էին հրդեհներու երեսէն։

ՊԵՑԹՈՔՁԻ ՌԷԺիի պաշտօնատան մէջ պատահած գողութեան հեղինակը, մակուկավար Միչօ, Չէքմէճէի մէջ ձերբակալուելով Պոլիս բերուած և հարցաքննութեան ենթարկուած է։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Պառօն Մարշալ երէկ գիշեր հացկերոյթ մը տուաւ, և այս պարահանդէս մը, որուն ներկայ գտնուեցան աւստրիական, անգլիական, իտալական, սպանիական և չուէտական դեսպաններն իրենց տիկիններուն հետ, ինչպէս նաև Տօքթ. Միւլլիւք, Վոլտաս փաշա, ֆրանսական գործակատար Մ. Պաբսդ են։

ՊԵՏԱԿԱՆ պաշտօնատանց համար դուրսէն եկած իրեղէնները քարափի տուրքէ ազատ պիտի մնան։ Ելտարքտական հրամանագիր մը ծանոյց կառավարական պաշտօնատանց թէ նոյն իրեղէններու բեռնագրերուն մէջ (Քոնչամա) պէտք է նշանակել պաշտօնատան անունը։

ՍԿԻՒՏԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ ծանօթ Տօքթ. Ալէքսանդրոսի համար, Իգդամ կ'ըսէ թէ քանի մ'օրէ ի վեր անհետացած եղած է, վիժման գործի մը մէջ իր կատարած դերին համար։ Իր տուած դեղագիրը, որ 1318 Մարտ 5 թուականը կ'կրէ, Սելամսըզի Թողին մէջ դեղագործ Ցակոբ էֆ.ի դեղարանին մէջ շինուած է եղեր։ Դեղագիրը նոյն դեղարանէն ձեռք անցուած և Սկիւտարի կառավարչին ղրկուած է եղեր։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կ'կատարէ փախստական բժիշկը ձեռք անցընելու համար։

ԳԱՏԸՐԿԱՅԻ հրապարակին մէջտեղը գտնուած հին աղբիւրը պիտի նորոգուի Պետրոս անուն Հայ ճարտարապետի մը ձեռամբ։

ԴԸՁԸԼԹՕՓՐԱԳԻ անկարանը պէտք եղած քանակութեամբ ամերիկեան որթատունկ պիտի մատակարարէ ա՛յն այգեգործներուն որոց այգիներն որթալուծէն վնասուած են։

ԱԹԷՆՔԻ լրագիրք կ'ըսեն թէ Պոլսոյ հելլէնական նոր դեսպանը Փետր.ի սկիզբը պիտի անուանուի։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր, ժամ 8ին միջոցները, Մեծ-Կղզի, խոհարար Խրիստոյի տան խոհանոցէն հրդեհ ծագելով, միայն նոյն խոհանոցն այրեցաւ։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ

Հրատարակուեցաւ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի ընդարձակ նոր օրացոյցը՝ նախագոյն և ճոխ ու կարևոր պարունակութեամբ, որ այս անգամ պատրաստուած է կարևոր տեղերէ ստացուած հրահանգաց համաձայն։

Տօմարի բաժինը կ'պարունակէ սովորական օրացոյցը, արական և իգական անուններու տօնախմբութեանց օրերն՝ աւելի ճոխացած, փոփոխուած անուններու յաւելուած մը, անցած հինգ և գալիք հինգ տարիներու համառօտ օրացոյցը, հին ու նոր և ուրիշ գործածական տոմարներու վերաբերեալ տեղեկութիւններ։

Ընդհանուր գիտելիքներու մասին մէջ կը գտնուին տիեզերական պատմութեան վերաբերեալ նշանաւոր թուականներ և վերջին դարերու հայ տաղանդութիւններէն քաղուած եկեղեցական, դպրոցական, բարեգործական, գրական, գիտական, և արուեստագիտական թուականներ, ինչպէս նաև աշխարհագրական համառօտ ծանօթութիւններ և աշխարհի վեհապետաց ծննդեան և գահակալութեան թուականներ։

Պետական վիճակագրական բաժնին մէջ կ'գտնուին Օսմանեան Գահուն Օգոստափառ Ինքնակալաց անունները և թուականները, Օսմանեան Կայսրութեան ամփոփ աշխարհագրութիւնը, Նախարարութիւնը, մեծ պաշտօնէութիւնը, Հայ սատիճանաւորներն և Հայ պաշտօնատարները։

Հայ. Եկեղեցւոյ բաժնին մէջ դրուած են ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան՝ ինչպէս նաև Կիլիկիոյ, Աղթամարայ, Երուսաղէմի ու Կ. Պոլսոյ աթոռներուն գաւազանագիրքը, Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքարանը, Թաղօրայք մայրաքաղաքիս, Առաջնորդական վիճակներ, Պատրիարքութեան և ուրիշ տեղերու։ Ասոնցմէ զատ նշանակուած են նաև Հայ հռոմէական և Հայ բողոքական ու Թուրքիոյ արևելեան Քրիստոնեայ հասարակութեանց հոգևոր պետերն և անոնց վարչութիւնները։

Գործնական ու գրական բաժնին մէջ հաւաքուած են կարևոր նիւթեր, ինչպէս դրամատունք, Օսմանեան Կայսերական պանքա, դրամներու բաղդատական ցուցակ, զանազան տէրութեանց չափեր ու կշիռներ, Անատոլուի երկաթուղւոյ վաճառքներու ցուցակ, քարափ, տոմարականներ, Թղթատար շոգենաւներ, հեռագիր, Թղթատարութիւն, նամականատուններ, Կ. Պոլսոյ Հայ բժիշկները, Հայ ճարտարարուեստները, Հայ փաստաբանները, վկայեալ ուսուցիչները։

Իբր յաւելուած՝ դրուած են նաև տպագրական նիւթերու մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնք, նիւթոց ցանկ, ընդարձակ այբուբենական ցուցակ մը ու աղբեր։

Հոգաբարձութիւնս, որ Հիւանդանոցի ընդարձակ օրացոյցին քանի տարիներէ ի վեր գտած ընդունելութենէ քաջալերուած՝ ինքն ալ իր կողմէ ամէն ջանք ի գործ կը դնէ այս կարևոր հրապարակութիւնն հետզհետէ աւելի օգտակար և շահեկան ընծայելու, կ'յուսայ թէ Պատ. Հասարակութիւնն այս անգամ ևս գնահատելով անոր կարևորութիւնը, մանաւանդ ի նկատի առնելով գոյացեալ հասոյթին՝ Հաստատութեանս վերաբերիլը, պիտի հաճի պէտք եղածին չափ գնել անկէց, որ գտնել 10 ղշ.ի կ'ծախուի Հիւանդանոցիս դրասենեակն ի Մեծ Նոր խան և բոլոր գրավաճառաց քով։ (Կնիք Հոգաբարձութեան)

ԾԱԽՈՒ է Բիւզանդիոնի հաւաքածոյ մը, առաջին թիւէն մինչև այսօր անընդհատ։ Դիմել Բիւզանդիոնի Գրաշարապետին։ Կ. 3—3

ՔՐՈՆԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Դատական և կրօնական գործոց նախարար Բարձր. Ապտիւրրահման փաշա՝ Կիլիկիոյ Նորընտիր Կաթողիկոս Ամեն. Տ. Սահակ Սրբազանին հեռագրաւ ծանուցած ըլլալով իր ընտրութեան վաւերացումն և Կայսերական Պերաթին շնորհուիլը, Ն. Ամենապատուութիւնն իր երախտագիտութիւնն և հաւատարմական զգացումներն յայտներ է հեռագրաւ յատս Կայսերական Գահոյից՝ առաջին քարտուղար Բարձր. Թահսին փաշայի միջոցաւ։ Ն. Ամենապատուութիւնն այս մասին հեռագիր մ'ալ Ս. Պատրիարք Հօր ուղղած է։ Ն. Սրբազնութիւնն արտօնութիւն խնդրած է Պոլիս գալու։

—Ուրֆայի առաջնորդ Անանիա Վրդ. կ'գրէ թէ Մսեալին գիւղի ազգայինք դպրոցի մը պէտք ունին. և առ այս օգնութիւն մը կ'խնդրէ Պատրիարքարանէ։

—Այսօր Փոխանորդ Սրբազանն իր հետ ունենալով Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեանը՝ Յունաց, Հայ—հռոմէականաց Պատրիարքարաններն և Պուլկարաց էկզարքին գնաց ի շնորհաւորութիւն Ս. Ծննդեան։

—Այն քննիչ մարմինն որ Պատրիարքական յանձնարարութեամբ անցեալ կիրակի օր Գատըգիւղ երթալով տեղւոյն Թաղ. Խորհրդին չուրջ տեղի ունեցած գանգատները քննած էր, իր տեղեկագիրը պատրաստեց ներկայացնելու համար Ս. Պատրիարքին։ Տեղեկագրին մէջ անհրաժեշտ նկատուած է փութով Թաղ. Խորհրդոյ վերակազմութիւնը, ինչպէս նաև Աղքատախնամ մարմնոյ մը ընտրութիւնը։ Տեղեկագիրը կ'չեշտէ թէ առանց այս երկու մարմնոց անմիջական կազմութեան, կարելի պիտի չըլլայ տեղւոյն եկեղեցական, դպրոցական և աղքատախնամ գործերու բարւոք կարգադրութիւնը։

—Ս. Պատրիարքն Արմաշի սարկաւագներուն 4 ուրար նուիրած ըլլալով, Արմաշի փոխ—վանահայր Տ. Եղիշէ Եպսկ. գիր մը գրելով Պատրիարքարան, յայտներ է թէ Ս. Ստեփաննոսի տօնին օրը (երէկ) հանդիսաւորապէս պիտի կրեն սարկաւագներն այդ ուրարները։ Սարկաւագները շնորհակալութեան գիր մ'ալ պիտի գրեն Ն. Սրբազնութեան։

—Զէյթունէն Տ. Կարապետ եպիսկ. նամակ գրելով Պատրիարքարան՝ իր ուրախութիւնն յայտներ է Կիլիկիոյ Կաթող. ընտրութեան յաջողութեամբ վերջանալուն, և խնդրեր է որ արտօնութիւն տրուի իրեն՝ Կաթողիկոսին օծման հանդէսին ներկայ գտնուելու ի Սիս։

—Ս. Ծննդեան տօներուն առթիւ Ղեւոնդ Վրդ. Դուրեան Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյն առժամեայ քարոզիչ կարգուեցաւ։

—Վանայ Կտուց Անապատի միաբաններէն Համազասպ Վրդ.՝ որ ժամանակէ մ'ի վեր Պատրիարքարան կ'գտնուի, Ս. Ծննդեան տօներէն ետքը Կարին պիտի ուղևորի և տեղւոյն Առաջնորդին կարգադրութեամբ Վիճակին մէջ թեմին տեղապահութեան պաշտօնը պիտի վարէ։

—Անցեալ օր կ'խօսէինք Քալիֆորնիոյ մէջ հաստատուած Հայ այգեգործներուն արհեստական զարգացման վրայ, թէ ի՛նչպէս արհեստական նոր մեթոտներն ի կիր առկած են այգեպանութեան ու գինեգործութեան։ Այս մասին Ֆրէզնօ քաղաքէն գրուած նամակի մը մէջ կ'կարդանք հետևեալը.— «Քաղաքիս (Ֆրէզնօ) ազգայիններէն Պ. Սեդրակ Մարալեան օրերս երկու խիստ օգտակար գիւտեր ըրած ու երկրորդին համար ալ դիմում ըրած է Ուաշինկթըն փաթէնթի իրաւունք առնելու համար։ Այս գիւտերուն երկուքն ալ այգեպաններու և երկրագործներու համար աւագ կարևորութիւն ունեցող գործիներ են, որք առարկայ չունինք թէ մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնեն հասարակութենէն երբ հրապարակ ելլեն ի վաճառ։ Գիւտերուն առաջինն է Ֆրութ Տրայըր անուն գործի մը որոյ միջոցաւ անձրեւի կամ փոթորկի ատեն այգիներու մէջ դրուած հազարաւոր չամիչ պարունակող թրէյները կրնան պաշտպանուիլ ծածկոցներու ներքև, կարճ ժամանակամիջոցի մէջ։ Գիտնալ հարկ է թէ ներկայ դրութեամբ չամիչները պաշտպանելու համար՝ այդ հազարաւոր թրէյները հարկ էր մէկիկ մէկիկ իրարու վրայ դիզել մեծ աշխատութեամբ։ Եւ աւելորդ է ըսել թէ՝ այդօրինակ պարագաներու մէջ՝ շատ անգամ երկրագործք մեծ վնասներու կ'ենթարկուէին յանկարծական անձրեւներու բռնուելով։ Ֆրութ Տրայըրի միջոցաւ սակայն, մէկը կրնայ ակնթարթի մը մէջ ծածկել կամ բանալ 50էն մինչև 75 թրէյ ձեռքի թեթև շարժմամբ մը միայն. մինչ հին դրութեամբ, բազմաթիւ գործաւորներու երկարապատում աշխատութեան հարկ կար այս գործողութիւնը կատարելու համար։ Երկրորդ գիւտը պտուղ հաւաքելու գործի մէջ, Ֆրութ Փիքըր անունով։ Երկրագործները պտուղը հաւաքելու համար՝ ներկայ դրութեամբ՝ ծառը կ'թօթուեն ու վար ինկած պտուղները մէկիկ մէկիկ հաւաքելով, յատուկ սնտուկներու մէջ կ'լեցնեն, որովհետև չատեր կ'վնասուին և չատեր ալ ոտքի կոխան կ'ըլլան. բաց աստի, շատ անգամ բաւական աշխատաւոր գտնելը անկարելի լինելով՝ անհոգին քանակութեամբ պտուղ կ'փտտէր ծառերուն վրայ։ Ֆրութ Փիքըրն այս դժուարութեանց և վնասներու առջև առնելու նպատակաւ հնարուած է, և վստահ ենք թէ պիտի կրնայ իր նպատակին ծառայել։ Այս գործին մեծ հովանոցի մը ձեւն ունի. երկու անջատ կտորներէ բաղկացեալ, որք ծառի մը բունին չուրջը կ'բոլորեն ու մեծ վրան մը կ'կազմեն ճիւղերուն ներքև, որոց մէջ ինկած պտուղները յատուկ ծակերէ անցնելով՝ կ'հաւաքուին սնտուկներուն մէջ, առանց որ երկու աշխատաւոր Ֆրութ Փիքըրով մը կրնան տասը գործաւորի գործ տեսնել՝ առանց մէկ պտուղ կորսնցնելու։»

—Վաղը, Հինգշաբթի, Սրբոցն Պօղոսի և Պետրոսի տօնն ըլլալով, Ս. Պատրիարքն այս գիշեր Երուսաղէմատունը պիտի մնայ, հետեւեալ օրը Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կատարուելիք արարողութիւններուն նախագահելու համար։ Իսկ Շաբաթ օրուան Սրբոցն Որդւոց Որոտման, այսինքն Զեբեդեան Ս. Յակոբ և աւետարանիչ Ս. Յովհաննէս առաքեալներու Տօնին, Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կատարուելիք արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Երուսաղէմայ Պատրիարքական Փոխանորդ Երէցեան Տ. Գէորգ Սրբազան։

— Մայր Եկեղեցւոյ նորոգեալ Տաճարին բացման առթիւ յառաջիկայ չաբաթ երեկոյ պիտի կատարուի Տաճարի նաւակատիքի արարողութիւնը։ Աւագ Սեղանին վեմ քարը պիտի լուացուի Պատարագ մատուցանելէ առաջ։ Կիրակի օրն ալ մատաղ օրհնութիւնը տեղի պիտի ունենայ։ Եկեղեցւոյ նորոգութեան առթիւ կանանց եկեղեցին ջրամբարն հոգեառունի վերածուած է, որովհետև մինչև հիմա Մայր Եկեղեցին ննջեցեալները պահելու յատուկ տեղ չունէր։ Սմբատեան էֆ. որոշած է եկեղեցւոյ ամպիոնն ալ նորոգել, որուն համար 70–80 ոսկիի յաւելուածական ծախք մը պիտի ըլլայ։

—Երէկ Պոլսթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ հանգուցեալ Մանուկ էֆ. Ճէվահիրճեանի յուղարկաւորութեան հանդէսը, նախագահութեամբ Տ. Թաթուլ Ծ. Վ.ի, որ իր չուրջ ունէր Խասգիւղի քարոզիչ Տ. Տիրայր և Թօփ—Գաբուի քարոզիչ Տ. Յովհաննէս Վրդ.ները, ինչպէս նաև 10ի չափ քահանաներ։ Կերոնները բռնած էին հանգուցելոյն նախկին աշակերտները, իսկ սգակիր կեցած էին դագաղին քով՝ իր այժմու աշակերտներն ու աշակերտուհիները։ Դամբանականը խօսեցաւ Տ. Թաթուլ Վրդ., որ ի վեր հանեց հանգուցելոյն աշխատութիւնները՝ իբր բազմամեայ ուսուցիչ և իբր Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ։ Դագաղը դուրս հանուելով եկեղեցիէն, բակին մէջ դամբանական մ'ալ խօսեցաւ Պոլսթի վարժարանին աւագ ուսուցիչ Գ. էֆ. Սիմքէշեան, որ ցաւ յայտնեց ա՛յսքան բազմերախտ ուսուցչի մը յանկարծական ու ցաւալի մահուան վրայ։ Հանգուցելոյն մարմինն ամփոփուեցաւ Էտիրնէ—Գաբուի գերեզմանատունը։ Խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր յուղարկաւորութեան հանդէսին։

—Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ կ'ծանուցանէ թէ Սամփոն էֆ. Ասատուրեան իր և իր հանգուցեալ Պօղոս էֆ. Ասատուրեանի անուան տարեդարձին առթիւ բարեհաճած է նուիրել Հիւանդանոցին 9 ծրար՝ 288½ կարտ ֆլլըր կերպաս։

—Պաշտօնական ծանուցում Փոխանորդարանէ Ազգային Պատրիարքարանէ.— «Բաղիշոյ Ախլաթի գաւառակի Խուլիկ գիւղացի այժմ իբր յիսնամեայ, երկայնահասակ, սեւահեր, գուցէ զարդիս ալեխառն, թուխաչուի, մարմնով ցորենագոյն, աջակողմեան յօնքին վերեւը սեւ նշան մ'ունեցող, ազգաւ Ասորի, քանի տարի յառաջ այրի վիճակի մէջ Փրխուս գիւղացի Հայ աղջկան մը հետ ամուսնացած, վեցամսեայ կենակցութենէ ետքը պանդխտութեան ելած և անկէ ի վեր անյայտ անխնամ լքող Թովմաս Պարխոյեան անուն և «Ալախուրի վարժիկ» մականուն անձն անյայտ եղած է։

Կը յանձնարարուի արդոյ Ազգայնոց, որ եթէ յիշեալ անձին ո'ւր, ողջ կամ մեռեալ լինելու մասին ո'ր և է տեղեկութիւն ունին, հաճին Պատրիարքարանի ծանուցանել։ (Կնիք)

—Նամակ առ Խմբագրութիւն.— Տեղական թերթի մը 539 թիւին մէջ Կէտիկ—Փաշայի թաղային գործոց մասին, ի միջի այլոց, գրուած էր թէ «Կէտիկ—Փաշայի Թաղ. Խորհրդոյ ամէնէն աշխոյժ անդամը, Մարտիկ էֆ. Էքսէրճեան, հրաժարած է պատճառի մը համար, որուն ի՛նչ ըլլալը չենք կրցած տակաւին ստուգել դժբախտաբար։ Վարժարանը խեղճ ու կրակ, աղբիւրը չոր ու ցամաք, տղաք կրթութիւն չեն առներ, ժողովուրդը ջուր չի գտներ ու մտածել թէ Թաղ. Խորհուրդ կայ...»։ Արդարեւ Էքսէրճեան էֆ.ի աշխոյժ անդամ ըլլալը չատերու ծանօթ է։ Կ'փութամ յայտնել որ յիշեալն երբեք հրաժարած չէ և ներկայիս ամենայն ինչ է, Բուն հրաժարողն էր արմատքի վաճառական Մարտիրոս էֆ. Թէլեան՝ նախորդ ատենապետ, որուն (չգիտենք ի՛նչ պատճառաւ հրաժարիլը) բացակայութիւնն զգալի պակաս մը կ'թողու Թաղ. Խորհրդոյ մէջ։ Թէլեան էֆ.ի պաշտօնավարութեան միջոցին Եկեղեցին զուրկ չէր Քարոզիչ Սրբազանաց հոգեպարար այցելութենէն, անոր մանուկն ձրիաբար դաստիարակուելէն են. բաց կարգին։ Արդարեւ ցաւալի է Մարտիրոս էֆ. Թէլեանի բացակայութիւնը, մանաւանդ տօնական օրերուս մէջ, ուր եկեղեցին ալ, դպրոցն ալ, աղքատն ալ թերեւս աւելի օգտուէին իր գործօն և ուղղամիտ անդամակցութենէն։

ԹԱՂԵՑԻ

Կէտիկ—Փաշա, 22 Դեկտ. 1902

ՊԱՏԻՒ ՈՒՆԻՆՔ ծանուցանել թէ հաստատած ենք Բերա, Սապահ Լուսանկարչատան կից, 437 թիւ A L'ETOILE վաճառատունը bonneterie ի, cravate ներու, անգլ. բուրդ ֆանէլաներու և գուլպաներու, արանց և կանանց շապիկներու, արդուզարդի վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներու, և մանաւանդ baleine droit nouvelle forme corset ներու, որք մեծ համբաւ չահեցան կարճ ժամանակի մէջ։ Գին անմրցելի։ Ամէնէն նուրբ ճաշակի տէր անձինք ալ գոհ պիտի մնան մեր վաճառատունը դիմելով։ 6—5

ՑՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՊԵՐԼԻՆ, Յնվ. 6.—Վիլհէլմ կայսր Պերլինի ֆրանսական դեսպան Նօայլ Մարքիզին տուաւ իր մարմարեայ կիսանդրին։

ՊԵԼԿՐԱՏ, 6.- Կառավարական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ արտաքին գործոց նախարարին փոփոխութիւնը չի կրնար փոխել Զինգար Մարքովիչի գահէն արտաքին քաղաքականութիւնը, որ որոշապէս նշանակուած է վերջերս հրատարակուած կառավարական հիմնագրին մէջ։

ՏՐԷԶՏԷՆ, 6.—Տրէզտէնի ժուռնալը կ'ըսէ թէ ժընէվի գերման հիւպատոսը, արտաքին գործոց նախարարութեան միջոցաւ, արտօնուեցաւ Սաքսոնիոյ գահաժառանգ իշխանուհւոյն յանձնելու գահաժառանգ իշխանին խնդրագիրը, որով կը պահանջէ ամուսնական միութեան և ընչակցութեան դադարումը։ Միևնոյն ատեն ժընէվ ուղևորեցաւ դատական խորհրդական Տքթ. Քէօրնէր, Տրէզտէնի մէջ գահաժառանգ իշխանուհւոյն փոխանորդը, խորհրդակցելու համար ժընէվցի Լաչնալ փաստաբանին հետ, որ, ինչպէս կ'հաւատեն, գահաժառանգ իշխանուհւոյն գործերը կ'վարէ։

ՋԷԹԻՆԵԷ, 6.—Միրքօ իշխանն ու իշխանուհին արտասահման գացին։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 6. — Ձեռնհաս աղբիւրէ կ'ծանուցուի թէ Պոլսոյ ռուսական դեսպանատան Բ. քարտուղար Մ. Զէրպացքի Վիեննա չէ կանչուած և չէ մասնակցած այն խորհրդակցութիւններուն զորս կոմս Լամստորֆ Վիեննայի մէջ ունեցաւ ռուս դեսպան Քարնիսք կոմսին և Կօլուխովսքիի կոմսին հետ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՐՆԻԷԻ

ՓԱՐԻԶ, Յնվ. 6.—Ֆրանսական դեսպան Մ. Քօնսդան վաղն (այսօր) Պոլիս պիտի մեկնի, ուր պիտի հասնի Շբ. օր, արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

—Թղթատարական նախկին նախարար Մ. Կուանէ, որ այժմ Կ. Պոլսոյ քարափներուն վարիչ պատուիրակ է, երեսփոխանութեան ընտրելի կ'ներկայանայ Մ. Ռուվիէի տեղ, որ Ծերակոյտի անդամ ընտրուած է։

ՊՐԻՒՍԷԼ, 6.—Տօքթ. Լէյտս և Թրանսվալի նախորդ դեսպանատան բոլոր պաշտօնէութիւնն Ուդրէխդ հաստատուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ, 6.—Քարաքասէ առնուած լուրերն հակասական են։ Նախագահ Քասդրօ կէտի մը վրայ յաղթեր և ուրիշ կէտի մը վրայ յաղթուեր է եղեր։ Կացութիւնը չատ տագնապալի է։

ՎԻԵՆՆԱ, 6.—Հունգարիոյ վարչապետ Մ. Սէլ հոս հասաւ, Դեկտ. 31ին Աւստրօ-մաճառ պետական պայմանագրին նկատմամբ կնքուած համաձայնութիւնը ստորագրելու համար։

ԼԻԶՊՈՆ, 6.— Լիզպոնի ջուր մատակարարող աւազանը պայթեցաւ։ Քաղաքին ստորին թաղերն ողողուեցան։ Նիւթական վնասները չատ մեծ են։

ԼՈՆՏՈՆ.—Էտուարտ թագաւորն յանձնարարեց Հռոմի անգլ. գործակատարին իր կողմէն բարեյաջողութիւն և երջանիկ վերադարձ մաղթել այն իտալացի սպաներուն որք պիտի երթան միանալ Սոմալի երկրին դէմ ղրկուելիք անգլ. զօրքերուն։

ԼՈՆՏՈՆ.—Հանքաուի անգլ. ընդհ. հիւպատոսը ծանոյց Հօրանֆուի Նահանգին մէջ գտնուող միսիոնարներուն պատրաստ գտնուիլ, պէտք եղած պահուն երկրէն դուրս ելնելու։ Հրաման ղրկեց նաև որ կիներն ու տղաքները ծովեզերեայ ապահով քաղաքներն երթան։

—Մր. Պրաուրիքի պսակադրութիւնը տեղի ունեցաւ այսօր մեծ չքով։ Պատերազմական նախարարը 600 անձերէ նուէրներ ստացաւ։

—Տրէզտէէն կ'հեռագրեն թէ Սաքսոնիոյ թագաւորին բժիշկները կ'հերքեն անմիջական վտանգի մը մասին տարածուած զրոյցները։

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ մեր բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղշ.ի նամակի բուլը անհրաժեշտ է։ Առա թէ ոչ, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՅ։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻՒՄԻՒՇՃԵԱՆ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՔԱՐՏԻՖԻ, ՔՕՔԻ ԵՒ ՎԱՌԵԼԱՓԱՅՏԻ

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Կէօլչէնէլէր խանի դիմաց, Թ.3

Յիշեալ մթերանոցը փոխադրուած է վերոգրեալ յարմ կեդրոնական տեղը։ Պատրաստ է իր բազմաթիւ յաճախորդները գոհացնել հրապարակի գինով և ՃԻՇԴ ԿՇՌՈՒՔՈՎ հայթայթելով իրենց լաւագոյն հանքածուխներն ու վառելափայտերը։ 25—18

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	31 28
Ամէնէն բարձր գին	»	31 28
Ամէնէն վար գին	»	31 12
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	118 —
Ամէնէն բարձր գին	»	118 25
Ամէնէն վար գին	»	116 75
Թրամվայ	»	149 —
Ամէնէն բարձր գին	»	149 —
Թումպէքի բաժնեթ.	ղրշ.	570 —
» պարտաթ. Գ. Կ.	ֆր.	493 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	258 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	»	265 —
Անատոլուի Երկթ. պարտթ.	»	520 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	11 75
Հելլէնկն. պարգեւաւոր թուղթ	ֆր.	415 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	492 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	340 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4 25

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1 65
» ութ օրուան	»	4 20
Րումէլիի Երկթ. »	ֆր.	1 50

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 26
Անգլիական ոսկի	»	110 07
Քոլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 02
Քրիվից	»	51 06
Մէթալիք	»	103 —
Րուսալ Թղթադրամ	»	8 53

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 1/4
» » » առևտ. թղթ.	»	109 —
» չէք	»	110 12 1/2
Փարիզ 3 ամիս Պնք.ի Թղթ.	ֆր.	23 —
» » » Առևտ. »	»	23 05
» չէք	»	22 82 1/2
Վիեննա չէք	քուրօն	21 72
Պերլին չէք	մարք	18 52
Օտեսա չէք	րուպլ	8 58

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնվ. 6

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	56 —
» » » Գ.	»	31 37
» » » Դ. բացմ.	»	28 87
» » » Դ. գոց.	»	28 87
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 75
Եգիպտական միացեալ	»	107 12
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	93 62
Այտընի Երկաթուղի	»	14 —
Փոխառութիւն Գառանդ.	»	88 50
» Հելլէնական 1881	»	42 50
» » 1884	»	42 50
Մոնօբոլ	»	44 —
Պուլկար. փոխառթ. 1888	»	94 —
» » նոր 1892	»	94 75
Փոխառ. Փարիզի վրայ	»	25 36 1/4
Թրամվայ	»	5 97
Դրամազեղչ		4 —

ՓԱՐԻԶ, Յնվ. 6

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. բացմ.	Ա. Ո.	29 35
» » » Դ. գոց.	»	29 35
» » » Գ.	»	31 90
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	121 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	594 —
Օսմ. Մաքս. նոր փոխառ. 4 %	»	480 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	99 95
Քրէտի Լիօնէ	»	1090 —
Պանք տը Բարի	»	1096 —
Սպանիական արտաքին	»	87 22
Իտալական Ռանթ	»	104 40
Թրամվայ	»	148 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 140
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Յնվ. 6

Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103 90
» » բաժնթ. 60%	»	96 30
Րումէլիի Երկաթուղի	»	124 50
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	»	29 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 260
Դրամազեղչ		4 —

ՎԻԵՆՆԱ, Յնվ. 6

Փոխառ. Փարիզի վրայ	քուրօն	95 22
» Լոնտոնի վրայ	»	239 40
Րումէլիի Երկաթուղի	»	114 —
Օսմ. Ռէժի	»	334 —
Դրամազեղչ		3 1/4

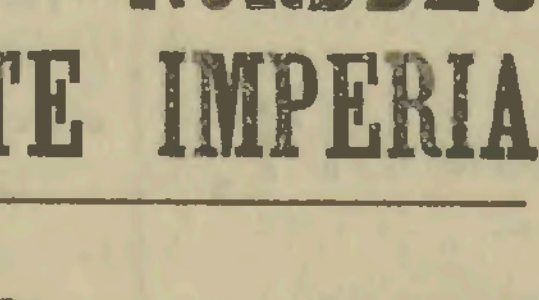
ՏՈՒԹ. Մ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Հաստատած է այս անգամ իր բնակութիւնը, ԲԵՐԱ, ԹԷՓԷ—ՊԱՇԻ, Ինկլիզ—Սարային դէմը, թիւ 13 տունը։

Ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ'ընդունի։ 30—24

ՆՈՐՏՏԱՅՉԷՐ ԼՈՅՏ NORDDEUTSCHER LLOYD

PAQUEBOT POSTE IMPERIAL ALLEMAND

Պրէմէն—Նիւ Եօրքի գիծ

ՔՐՕՆՓՐԻՆՑ ՎԻԼՀԷԼՄ	28 Յնվր.	ՎԷՅՄԱՐ	15 Յնվր.
ՔԷՕԼՆ	22 »	ՔԱՐԼՍՐՈՒՀԷ	29 »

Պրէմէն—Պալթիմորի գիծ — ՌՕԼԱՆՏ 24 »

Պրէմէն—Համպուրկ—Մայր Արեւելքի գիծ

ՓՐԻՆՑ ՀԷՆՐԻԽ 21 Յնվր.ին մեկնելով պիտի երթայ Քոլոմպօ, Փէնանկ, Սինկափուր, Հօնկքօնկ, Շանկայ, Նակազաքի, Հիօկօ և Եօքօհամա։

Պրէմէն—Աւստրալիոյ գիծ

ԶԻԹԸՆ, 28 Յնվ.ին մեկնելով պիտի երթայ Քոլոմպօ, Ֆրէմէնդլ, Ադէլայտ, Մէլպըրն և Սիտնէյ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել գործակալներուն

Կ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԵՒ Ժ. ՏԷՔՈՒԱՆ

Գալաթիա, Գարաքէօյ, Եշիլ խան Նօ 21

Ծան.—Գործակալներն յանձնառու կ'ըլլան ապրանքներն ուղղակի Կ. Պոլսէն փոխադրել յիշեալ նաւահանգիստներէն մին։

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY

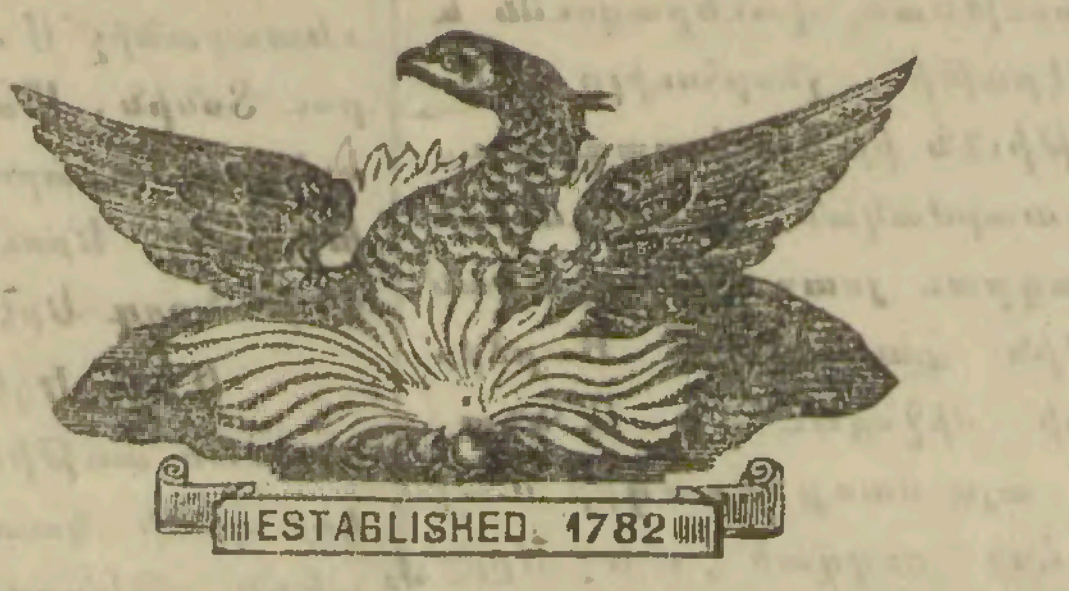
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,200,000

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի՝ կալուածք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ մեծագոյն դիւրութեամբ տուրքագրելոց, որ ամենայն վնասուց ի վճարման ինքն հատուցանելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրներն են՝ անսահման պատասխանատուութեամբ։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարը կը հասնին 4,000,000 անգլ. ոսկիի։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 22,000,000 անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր յարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

Հ. ՍՈՒՐԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ եւ Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ԳԵՐՄԱՆԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ԳԻԾ

HAMBOURG—AMERICA եւ DEUTSCHE LEVANTE LINIE

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՆԵՒ—ԵՈՐՔԻ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԻՋԵՒ ՀԱՍՏԱՏԱԾ ՆՈՐ ԳԻԾԸ

Ամերիկայի գիծ.— Ցաւաշիկայ շոգենաւն է Միլոս։

Նիւ—Եորքէ մեկնելով պիտի հանդիպին Մալթա, Պոլիս, Նովորոսիսք և Օտեսա։ Վերադարձին՝ Պոլիս, Մարմարայի եզերքները, Զմիւռնիա, Բիրէա, Բաթրաս, Մալթա, Ալճերիա և Նիւ—Եորք։ Նպաստաւոր պայմաններով բեռ և ճամբորդ կ'ընդունին համայն Միացեալ Նահանգաց համար։

Deutsche Levante Linie Ընկերութիւնը բաց ի այն գծէն, Արեւելից կողմը կ'ըլլէ իր շոգենաւները կանոնաւոր կերպիւ, ամէն 8—10 օրն անգամ մը Համպուրկէ, ամէն 15 օրն անգամ մը Անվերսէ, և ամիսն անգամ մը Նիւքասըլէ և Րոթերտամէ, Զմիւռնիա, Պոլսոյ և Սեւ Ծովի համար։

Therapia, Stamboul և Pera շոգենաւք ճամբորդաց համար ընդարձակ սրահ, Ա. կարգի սեղան, ելեկտրական լոյս, բժիշկ և ծառայախումբ ունին։

Համպուրկէ Պոլիս կ'ապասուին Իմպրոս Ցնվ. 9/10ին, Բաթմոս 16,17ին, Վօլկինաէ 3/4ին, Սքիրոս 26/28ին, Թասոս 13/14ին.

Սեւ Ծովէ կ'ապասուին Քիզնոս Ցնվ. 6ին, նաև Վոլոս և Թինոս։

Դիմել մանրամասնութեանց համար, իրենց Գործակատարին ի Պանտրմա։

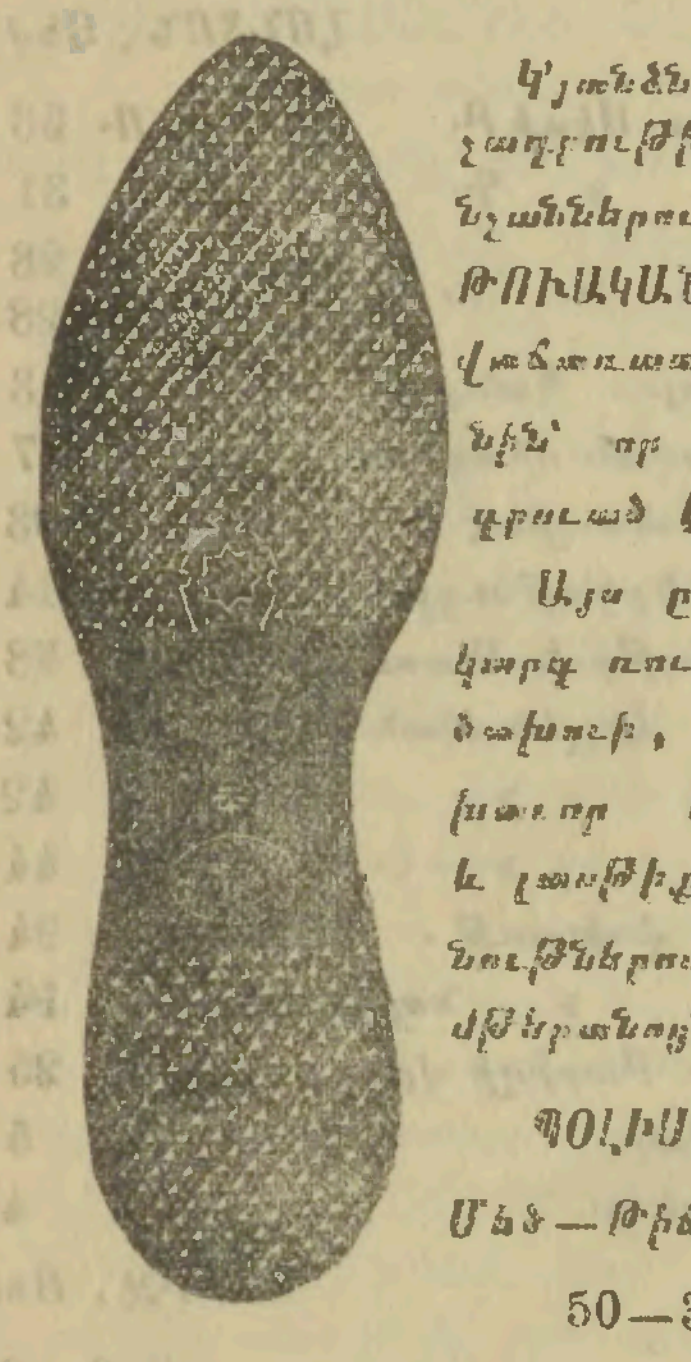
Յ. Ս. ՄԻՍԻՐԵԱՆ և Ընկ.

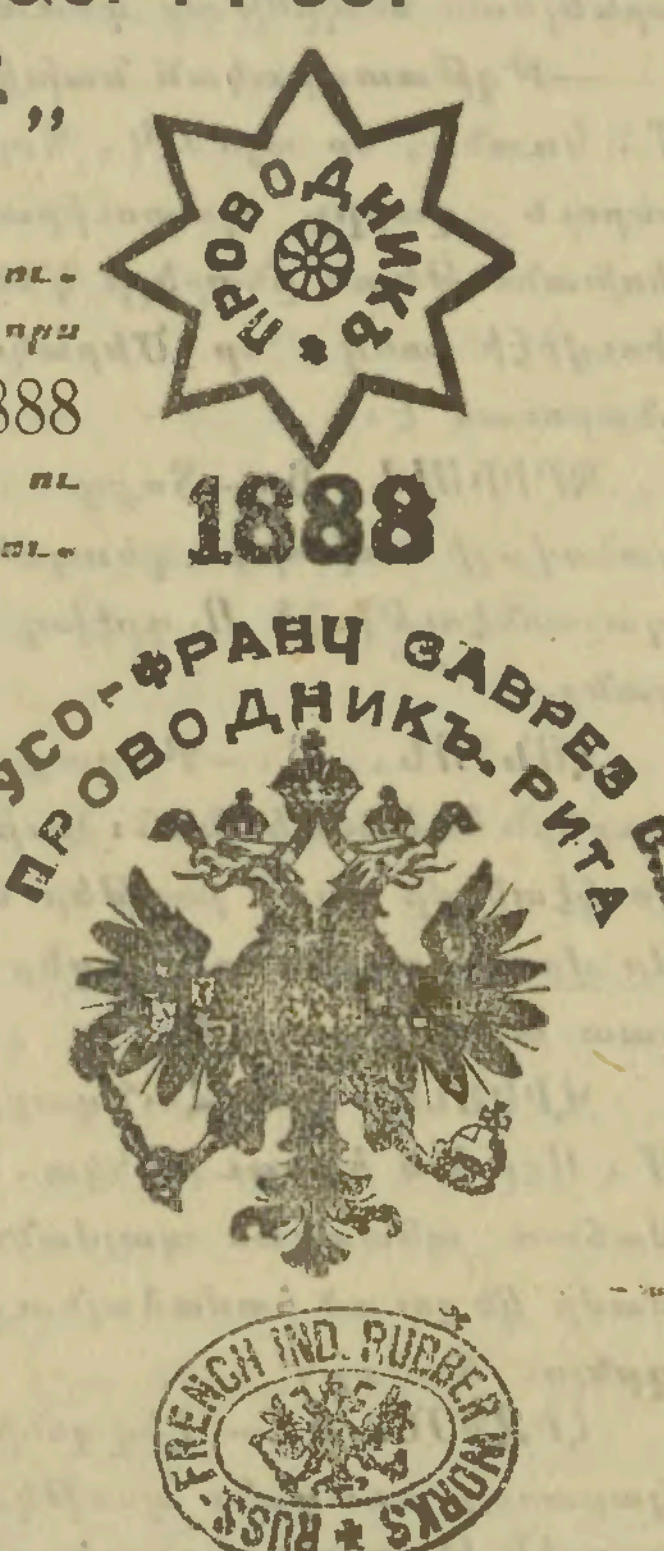
Հեռագիր. Missirian Panderma — H. S. Missirian et Cie

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՆԽԱՐԴԱԽ ԼԱՍՏԻՔՆԵՐ

«ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ»

Կ'յանձնարարուի ամէնուն աղէկ ուշադրութիւն ընել շուրջի սա չորս նշաններուն, և մանաւանդ 1888 ԹՈՒԱԿԱՆԸ կրող ԱՍՏՂԱՆԻՇԻՆ. ու վաճառատան «ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ» անուանն՝ որ ռուսերէն գիրերով գրուած է անոր մէջը։

Այս ընտիր և առաջնակարգ ռուսական լաստիքը կը ծախուի, կօշիկի ամէն գլխաւոր վաճառատուններուն և լաստիքի ծախող բոլոր խանութներուն մէջ. Ու բուն մեծարանոցն է.

ՊՈԼԻՍ, ԷՆՏ. ՊԷՕԼԼԷ

Մեծ—Թիճարէթ խան Թիւ 4

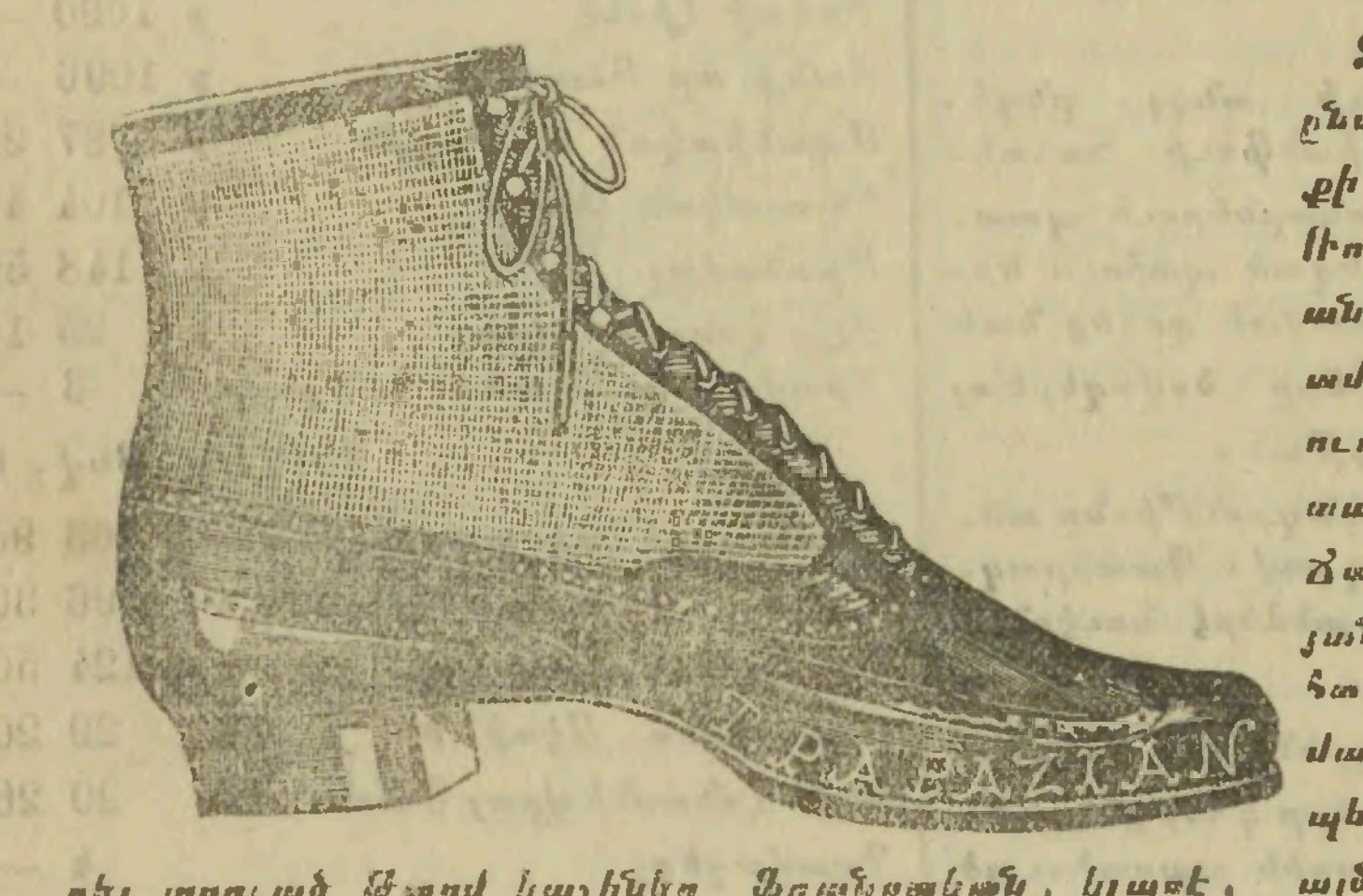
50—31

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԿՕՇԿԱԿԱՐԱՏՈՒՆ

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Քարաքէօյ, Քօմիսիօն խանին անկիւնը, կամուրջին դիմացը, Թիւ 9.

Զմրան եղանակի յատուկ ընտիր կօշիկներ, ապսպրանքի վրայ և պատրաստ.— Ռուսական, ամերիկեան և անգլիական լաստիքներ, ամենքն ալ նոր, այս տարուան։ Զգուշանալ անցեալ տարուան լաստիքներէն։ Ճարտար արհեստագէտ, յանձնարարուած կօշիկներու համար՝ արանց, կանանց եւ մանկանց։ Ուղղակի Եւրոպեան գործարաններէ բերել տրուած թարմ կաշիներ Ֆրանսական, կլասէ, այծի մորթ, վիտէլ, ևլն։ Գիներն ալ, գործուածքն ալ, անմրցելի։ Փորձեցէք մ'անգամ։

15—12

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ. 250 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐԵԱԼ

Համառօտ հաշուեկշիռ ի 30 Նոյեմբեր, 1902

ԳՈՅՔ

	Ֆր.
Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	144,604,324.48
Առեւտր. թուղթեր	791,125,208.55
Թըքրու	164,695,970.06
Ընթացիկ հաշիւք	357,645,564.10
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	241,246,390.22
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	9,397,537,31
Անշարժ կալուած	35,000,000 »
Զանազան հաշիւներ	35,847,155.88
	1,779,562,150.60

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	552,634,838.81
Ընթացիկ հաշիւք	648,416,182.42
Ընդունուած փոխանակագիրք	115,514,278.86
Պայմանաժամով մուրհակ	30,481,846.46
Զանազան հաշիւներ	82,515,004.04
Պահեստք	100,000,000 »
Դրամագլուխ	250,000,000 »
	1,779,562,150.60

Հաշուետումարներուն յար և նման է. Նիւֆհ. Վարչ. Ատենադպիր Ընդհ. Տնօրէն

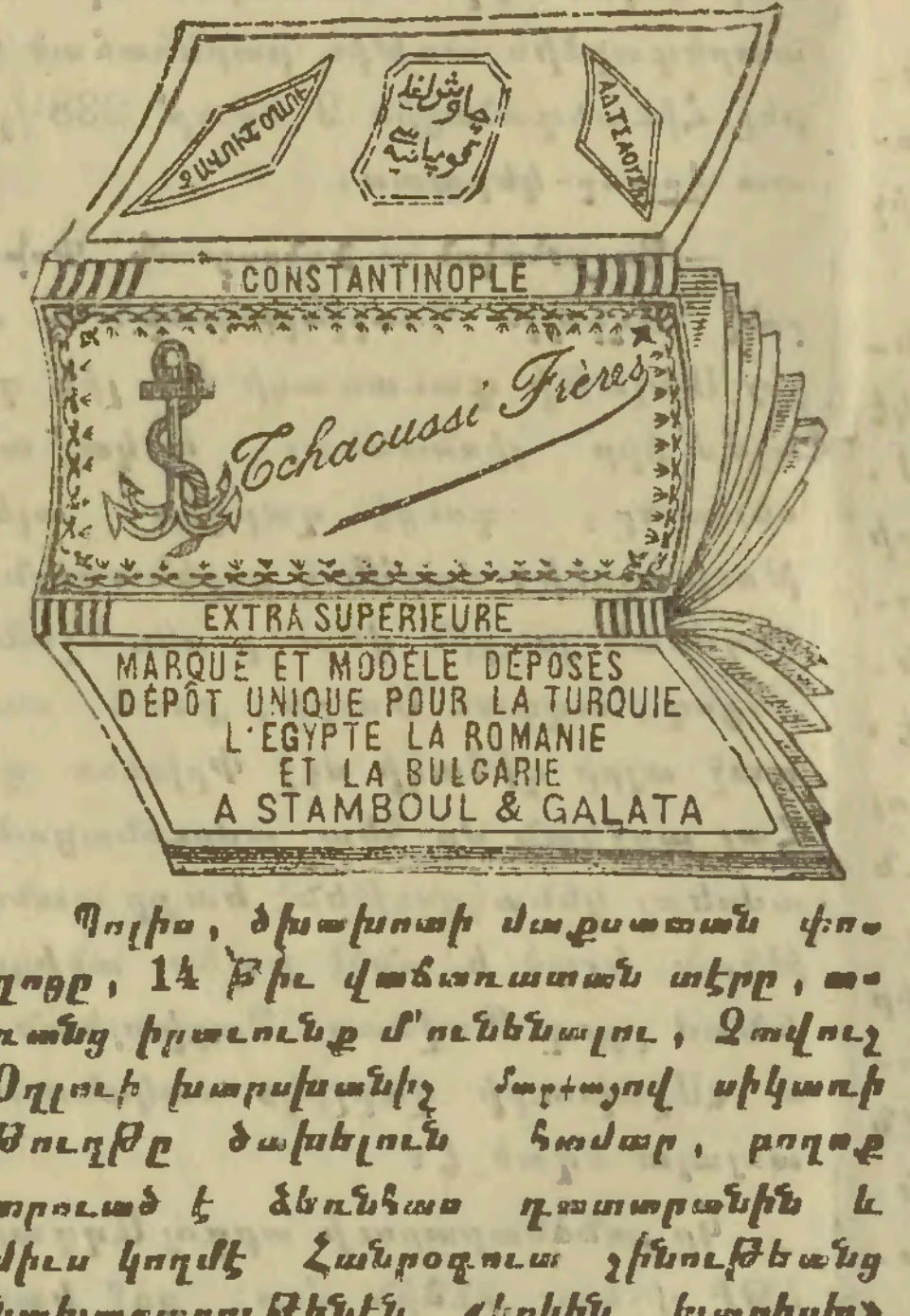
ՀԱՆՐԻ ԺԷՐՄԷՆ — Ա. ՄԱԶԸՐՍ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՈՐՆ Է ԵՒ ՈՒՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՏՆԵԼ

Բուն Չաւուշ Օղլու սիկառի թուղթը

Պոլիս, ծխախոտի մաքսատան փողոցը, 14 թիւ վաճառատան տէրը, առանց իրաւունք մ'ունենալու, Չավուշ Օղլուի խարսխանիշ մակնշով սիկառի թուղթը ծախելուն համար, բողոքուած է ձեռնհաս դատարանին և մեւս կողմէ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութենէն «կրկին խարիսխ» վաճառանիշը գործածելու արտօնութիւն առնուած է։ Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է դիմել Պոլիս, Արտաճա—Համամ, Ճէզիրէ խան, Թիւ 24 վաճառատունը, և ուշադրութիւն ընել «կրկին խարիսխ» վաճառանիշին և 24 թիւին։

93

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ Կ. Պոլիս, Նº 23, 25, Պապը Ալի ճատտէսի

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական հսկայ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և 1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները միահամուռ հաստատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քօնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հաստատութիւն՝ վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու վկայութիւնք։ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին տրուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և սպառումը՝ առաջին աստիճանի, մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ։

Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուին նաեւ, բեռ կշռելու համար բնաւ չաւրող օճօօբիկն ֆանիօքներ, Ցունաստանի ընտիր օճառ և հելլենական բերքեր, տրտադրութիւններ ու ձեռարուեստներ։

Մենաշնորհեալ պատուէ) Արծաթ հոյ Ս. Փրկչի) Հայթայթիչ արքայական տան Ն. Վեհ. Ցունաստանի Թագաւորին — 50—18

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Կ. Պոլիս. — Առ Պ. ԱԹԱՆԱՍ Ս. ՔԱԼՕԽՐԻԱԹՕ Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ — Կալաթա

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց ամրութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ունած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշանէ ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

Բերա) Շիշանէ ճամբայ Պօն—Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին.

Ղալաթա) Սինկէր խան, Թիւնէլին եաեւ.) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի կայարանին դիմաց Թիւ 13.

Սկիւտար, Չարշի Պոյու, Թիւ 120.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է

Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշանէ ճամբայ, Թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Սարգիս Պէյի տունը։

ԷԼԼԷՐՄԱՆ ԼԱՅՆ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼԷ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ, ԻՏԱԼԻԱ, ԱՓՐԻԿԱՆ, ՍՈՒՐԻԱ, ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՆԱԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԵԶԵՐՔՆԵՐԸ։

Անուն	Թօն	Անուն	Թօն
Ալճէրեան	1,728	Էճիբդեան	2,047
Ալզաչեան	1,744	Ֆապրեան	2,246
Անատոլիեան	1,744	Ֆալեռնեան	2,322
Աթէնեան	1,621	Ֆլաւիեան	2,192
Լէօպոլեան	1,564	Ֆլավեան	2,179
Բերլեան	2,144	Ալժէրեան	2,984
Արապեան	2,079	Ասիրեան	2,930
Մինօ	835	Ալպանեան	2,890
Օրորդօ	739	Լէգպեան	669

ԾԱՆՕԹ.— Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի որ ապրանքնին ուրիշ նաւ փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ Մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկեն Գործակալութեան, շոգենաւուն գալէն 24 ժամ առաջ։ Դիմել առ

ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԷՆ, Գործակալ Մէհմէտ Ալի Փաշա խան, 20, Ղալաթիա, կամ առ Էլլէրման Լայն Լիվըրբուլ, 27 Ճէյմս Սդրիդ։

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1 1/2 »
ՁԵՌՔԷ ԴՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20 Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ Բոսդ լոքալով	12 դրշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	3 Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ԵՌԱՄՍ.	9 Ֆր.

ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 դրշ. — 20 ՖՐ.ՆՈՑ 94 1/2 դրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 դրշ.

Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Թղթատարութիւնը՝ մեր վրայ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (25)

[illegible]

ԴՐԱՄԻՆ ԶՈՀԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՐՔ

ՄԱՅՐՆ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

ԺԷ.

—Սիրելի Արման, ըսաւ Ռօժէ, մեր հոս ներկայութիւնը զարմանք կ'պատճառէ քեզ, այնպէս չէ՞։

—Կ'խոստովանիմ։

—Ընկերացայ Օր. տը Լամանի որ կը փափաքի շատ ծանր զեկոյց մը հաղորդել ձեզ իմ ներկայութեամս։

Ընդհանուր Դատախազի փոխանորդն Աստրիէնի երեսը նայեցաւ հարցաքննելու համար։—Արդարեւ շատ ծանր, ըսաւ Օր. տը Լաման։ Զեկոյց մը չէ միայն, այլ վկայութիւն մը։

—Վկայութիւն մը, կրկնեց Մ. տը Լօժէրիլ։

—Այո՛։

Աղջկան ընթացքը վճռական էր, բայց ձայնը կ'դողար։—Խօսեցէք, Օրիորդ, ըսաւ Արման։

—Միւսիւ տը Լօժէրիլ, սկսաւ Աստրիէն, դուք ինծի համար մինչեւ այսօր բարեկամ մը, պաշտպան մը, մինչեւ իսկ փառաւորեան մ'եղաք երբ անիրաւ կասկածներ, որոց ծանրութիւնը պիտի ջնջեմ հիմա, սաւառնեցան իմ վրաս։ Հաւատացէք որ երախտապարտ եմ։

Արման թեթեւ խռովութիւն մ'ըրաւ։—Ո՞ւր պիտի յանգի, կ'խորհէր։

—Գիտէք, Միւսիւ տը Լօժէրիլ, շարունակեց Աստրիէն, թէ իմ ծնողքս, կոմս և կոմսուհի տը Լաման, սնանկանալով իրենց բնավայրէն մեկնիլ, և Անգլիոյ մէջ ապրիլ ստիպուած էին։ Ես, փոքր աղջիկ մ'ըլլալով, որդեգրուեցայ Լոնտոնցի արհեստաւորի մը կողմէ։

—Գիտեմ, Օրիորդ։

—Բայց ինչ որ չէք գիտեր ո՛չ դուք ո՛չ ուրիշները, սա է թէ տասն տարիէ ի վեր կ'ապրիմ սարսափելի ու անտանելի կացութեան մը մէջ, մարդու մը գերին ըլլալով։

—Մարդու մը գերի՞ն, պոռաց Մ. տը Լօժէրիլ որ կարծեց տկար լոյս մը տեսնել խաւարին մէջ։—Տասն տարիէ ի վեր բացարձակ և կոյր կերպով կ'հնազանդիմ թշուառականի մը կամքին։

—Բայց ի՞նչպէս։

—Զիս որդեգրող արհեստաւորն ո՛չ դուռն ո՛չ կարեկցութիւն ունէր։ Կեղծաւոր մարդուն մէկն էր և ստակի համար ամէն գձձութիւն, ամէն ոճիր գործելու պատրաստ։ Գուշակելով որ գեղեցիկ պիտի ըլլայի, կ'յուսար ամօթալի շահադիտութեան առարկայ ընել զիս, և երբ ծախուելու տարիքն ունենայի, միլիոնատէր Լորտի մը պիտի ծախէր զիս։

Աստրիէն, յուզումէն շնչահեղձ, մէկ երկու վայրկեան ընդմիջեց խօսքը։ Ռօժէ մոխիր կ'ըներ, սոսկումէն կապարի գոյն առած։ Մ. տը Լօժէրիլ, լուսաւոր կէտին մօտենալը տեսնելով կամ տեսնել կարծելով, անհամբեր կ'սպասէր։ Աղջիկը շարունակեց.—Օր մը, ասկէ տասն տարի առաջ, այս մարդուն մէկ բարեկամը, անոր չափ և թերեւս անկէ աւելի գձուձ մէկը, Լոնտոն եկաւ միացաւ անոր։ Անպատճառ թիւրամոլ փախչող մէկն ըլլալու էր։ Զինք տեսած առաջին օրէս վախ մը զգացի։ Նշմարեց և իմ վախես օգտուեցաւ ազդեցութիւն բանեցնելու համար վրաս, իր ակնարկովը թովելով զիս, ինչպէս օձը կ'թովէ թռչունը։ Իբր գերի գործածեց զիս, իմ կամքս իր կամքին հպատակեցուց, և մինչ կրկնեց ինծի թէ օր մը պիտի հարստացնէ զիրենք։

—Օ՛հ, սոսկալի՛ է, պոռաց Ռօժէ։

—Այո՛, շատ սոսկալի։ Եւ ես բան մը չէի կրնար ընել։ Եթէ ընդդիմութիւն ընէի, պիտի ջախջախէին զիս այս մարդիկն որք հարստութեան փերթիք մը միայն կ'նկատէին զիս։ Անոնցմէ մին մեռաւ։ Միւսը, այսինքն վերջին եկողը, զիս Ֆրանսա բերաւ, և կնոջ մը յանձնեց, արժանընտիր կին որ անոր գարշելի խորհուրդները չէր գուշակեր։ Պահ մը յուսացի որ ինքզինքս տէր պիտի ըլլամ։ Երազ մ'էր որ շուտով պիտի անհետանար։

—Դքսուհիին մարդասպանը բանեցի, մռմռաց Մ. տը Լօժէրիլ։

—Այդ մարդը նորէն մէջտեղ ելաւ, շարունակեց Աստրիէն։ Ամէն օր եկաւ շարունակելով իր նուաճումի գործն և ջանալով համոզել զիս թէ ամէն բան ներելի և օրինաւոր է ցանկալի նպատակին հասնելու համար, ի՛նչ ալ ըլլայ այն նպատակը։ Օր մը իմացուց ինծի թէ պաշտօն գտնող քանի մը գործակալութիւններու արձանագրել տուած է իմ անունս, ընկերակից օրիորդի պաշտօն մը գտնելու համար։ Այս լուրին վրայ շատ ուրախացայ։ Ըսի ինքնիրենս թէ պաշտօն մը, նոյն իսկ ստորին, վերջ մը պիտի դնէր իմ գերութեանս։

—Բայց, ընդմիջեց Ընդհանուր Դատախազի փոխանորդը, պատճառ մը չունէիք կարծեմ այդ մարդուն լուծէն չելլալ ազատելու։

—Ի՞նչպէս։

—Օրէնքին պաշտպանութեան տակ դնելով ինքզինքնիդ։ Օրէնքն այս պաշտպանութիւնը չի մերժեր տկարներուն և նեղուողներուն։

—Ի՞նչ պատճառներու վրայ հիմնէի ամբաստանութիւնս։ Նիւթական ո՛ և է բռնութիւն կրած չէի և բանի մը պակասութիւն չունէի։ Իմ ընթացքս ապերախտութեան պէս բան մը պիտի ըլլար։ Եւ յետոյ, այն մարդը վախ կ'պատճառէր ինծի։ Ամէն բան ընելու կարող կ'կարծէի զինք։ Առաջին կասկածին թէ պիտի դիմադրեի, կ'սպաննէր զիս, և այսօր, երբ կ'խօսիմ ձեզ, կեանքս վտանգի տակ է։

—Ապահով եղիք, սիրեցեալ Աստրիէն, պոռաց Ռօժէ։ Ա՛լ ասկէ ետքը վախնալու բան չունիք։ Արման ու ես պիտի հսկենք ձեր վրայ։ Արդարութեան ու սիրոյ կրկին պաշտպանութեան տակ էք։

—Շարունակեցէք մեզ լուսաբանել, ըսաւ Մ. տը Լօժէրիլ։

—Օր մը, աւելցուց Աստրիէն, վիքղուռառ փողոցի գործակալութեան մը տնօրէնն իմացուց ինծի թէ պաշտօն մը կար։ Դրամատնականը գացի։ Զիս ղրկեց Տօքդ. Ֆրէպոյի որ Շաւլէնի ապարանքը տարաւ և Տիկին Դքսուհին ընդունեց զիս։ Այն ատեն իրօք երջանիկ եղայ, և ազատ զգացի ինքզինքս։ Աւա՛ղ, ի՛նչ պատրանք։

—Այդ մարդը Դքսուհի տը Շաւլէնի ձեզ ընծայած անհունաբարելի ապաստարանին մէջ ալ հալածեց ձեզ, հարցուց երիտասարդ պաշտօնատարը։

—Այո՛, մինչեւ հոն հալածեց զիս։ Միջոց գտաւ ներս մտնելու և յիշեցնելու ինծի թէ ամէն տեղ իր գերին էի։

Ռօժէ, անխօս և տժգոյն, բռունցքները կ'սեղմէր կատաղութեամբ։—Բայց վերջապէս ի՞նչ կ'ուզէր այդ մարդը, պոռաց Մ. տը Լօժէրիլ։

—Հիմա պիտի հասկնաք, ըսաւ աղջիկը սրբելով արցունքներն որք կ'հոսէին աչքերէն։ Կանխաւ կ'իմացնեմ թէ սոսկալի բան է։ Առտու մը Մասլէն եկեղեցին գացած էի աղօթելու։ Սանդուղներուն վրայ հանդիպեցայ անոր։

—Դուրս ելնելնի՞դ գիտէ՞ր ուրեմն։

—Ո՛չ, բայց միշտ կ'հսկէր վրաս։ Քովս եկաւ, հրաման տուաւ ինծի ետեւէն երթալ։ Պահարան մը գացինք և հոն յայտնեց ինծի այն հրէշային ծրագիրը, որ ըստ իրեն, պիտի հարստացնէր երկուքս ալ։ «—Տիկին տը Շաւլէն, ըսաւ ինծի, սրտի հիւանդութիւն ունի և բժիշկներու կողմէ դատապարտուած է։ Քանի մը ամիս, թերեւս քանի մը շաբաթ միայն պիտի ապրի։ Դուքսն այրի պիտի ըլլայ։ Պէտք է որ Օր. տը Լաման սիրցնել տայ ինքզինք և Դքսուհի ըլլայ։»

—Ա՜հ, թշուառականը, պոռաց Ռօժէ սուլող ձայնով մը։

—Եւ Դուքսը սիրե՞ց ձեզ, մռմռաց Ընդհանուր Դատախազի փոխանորդը։

—Դուքսը սիրեց զիս, բայց կ'երդնում որ ես բան մը չըրի ատոր համար։ Աստուծոյ առջեւ կ'երդնում որ պչրանք մը չըրի։ Մ. տը Շաւլէն իր սիրոյն վրայ խօսեցաւ ինծի։ Իր կրքոտ խօսքերուն մտիկ ըրի դողալով և առանց պատասխանելու։ Կարելի եղածին չափ ազատելու համար անոր հետապնդումներէն, հազիւ դուրս կ'ելնէի Տիկին Դքսուհիին սենեակէն։ Մարիան Ժիլպէր, Դուքսին ըրածները տեսնելով, կարծեց թէ ես կ'քաջալերեմ զանոնք։ Այս առթիւ Դուքսին, Դքսուհիին և Մարիանի միջեւ բուռն վէճ մը ծագեցաւ զոր մոռցած ըլլալու չէք, Միւսիւ տը Լօժէրիլ։ Ուզեցի ապարանքէն հեռանալ։ Որոշած էի հետեւեալ օր իսկ մեկնիլ։ Գիշերը, իմ հալածիչս, չեմ գիտեր ինչպէս իմանալով անցած դարձածը, իմ սենեակս եկաւ և արգիլեց ապարանքէն մեկնիլ, մահուան սպառնալիքով։ Համակերպեցայ և մնացի։

—Ինչո՞ւ չըսիք մեզ, երբ աղէտէն ետքը սոսկալի կասկածներ յայտնեցին Օր. Էլէն և Մարիան, հարցուց պաշտօնատարը։

—Չհամարձակեցայ։ Ինքզինքս կորսուեալ պիտի մատնէի, և ես կուզէի ապրիլ, որովհետեւ կ'սիրէի։

—Դքսուհիին սպանի՞չը կ'մատնանշէք, պոռաց Մ. տը Լօժէրիլ։

—Մօրս սպանի՞չը, ըսաւ Ռօժէ։

—Սպանի՛չ, կրկնեց Աստրիէն, զարմանք և սարսափ կեղծելով։ Ի՞նչ կ'ըսէք։ Կ'կարծէ՞ք ուրեմն որ սոսկալի ոճիր մը գործուած է։

ԺԸ.

—Ճիշդն ստոյգ է, պատասխանեց Արման։

Աստրիէն պահ մը խորհիլ ձեւացուց և յետոյ մռմռաց, իբր թէ ինքնիրեն կ'խօսէր.—Ո՛չ, ո՛չ, անկարելի է։ Նիւթապէս անկարելի։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ